

Biuletyn

ISSN 1233-9784

informacyjny

6/2021

Decyzje Rady Ministrów

Trudne negocjacje nowej WPR

**Wymiana pokoleniowa
na polskiej wsi**

Wsparcie dla młodych rolników

Renoma pod ochroną

**Nabór wniosków
o dopłaty z tytułu zużytego
materiału siewnego**

Modernizacja gospodarstw
Pięć naborów wniosków w jednym terminie

**Działania KOWR w zakresie
odnawialnych źródeł energii**

POLSKI ŁĄD DLA ROLNICTWA I ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

WYŻSZE **DOPLĄTY DO PALIWA** DLA ROLNIKÓW

UWOLNIENIE ROLNICZEGO **HANDLU DETALICZNEGO**

USTAWA O **RODZINNYCH
GOSPODARSTWACH** ROLNYCH

WIĘCEJ ŚRODKÓW UE NA WSPARCIE
ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

KODEKS ROLNY

E-OKIENKO DLA ROLNIKA

CENTRALNY **SYSTEM INFORMATYCZNY**
ZASOBU PAŃSTWOWEJ ZIEMI

CYFROWY SYSTEM POZWALAJĄCY NA
IDENTYFIKOWANIE ŻYWNOŚCI „OD POLA DO STOŁU”

SATELITARNY **SYSTEM MONITORINGU**
UPRAW ROLNICZYCH

POLSKA
nasza Ziemia

**POLSKI
ŁĄD**

W numerze:

MRiRW

Decyzje Rady Ministrów	4
Trudne negocjacje nowej WPR	6
Co nowego w hodowli roślin strączkowych w 2021 r.?	11
Propozycje nowych rozwiązań dla Kół Gospodyń Wiejskich	13
Historia kołem gospodyń się toczy	14
Wymiana pokoleniowa na polskiej wsi. Wsparcie dla młodych rolników	15
Turystyka wiejska. Atrakcyjny rodzaj wypoczynku w czasach epidemii koronawirusa i nie tylko	18
Zdrowa odzież. Nowatorskie zastosowanie lnu, konopi i wełny	19
Miód w Polsce	21
Renoma pod ochroną	25
Wyjątkowa publikacja nie tylko dla dzieci	29

ARiMR

Współpraca NFOŚiGW i ARiMR na rzecz czystego powietrza	30
14 lipca mija termin na uzupełnienie wniosków z PROW 2014–2020 pozostawionych bez rozpatrzenia w związku z COVID-19	31
Nabór wniosków o dopłaty z tytułu zużytego materiału siewnego	32
Pomoc dla pszczelarzy	32
Modernizacja gospodarstw. Pięć naborów wniosków w jednym terminie	33
Posadz las ze wsparciem ARiMR	34

KOWR

Działania KOWR w zakresie odnawialnych źródeł energii	35
Monitorowanie surowego mleka krowiego	39

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Zdjęcie: Marcin Kapron

GRZEGORZ PUDA, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Minister: moim zdaniem

Stopniowo znoszone są ograniczenia wynikające z pandemii koronawirusa. Mamy jasny cel – chcemy jak najszybciej powrócić na ścieżkę wzrostu. Rząd premiera Mateusza Morawieckiego przygotował kompleksową strategię przezwyciężenia skutków pandemii opracowując plan gospodarczej odbudowy – Polski Ład.

Dzięki staraniom rządu premiera Mateusza Morawieckiego, Polska uzyskała budżet w wysokości 770 mld zł ze środków unijnych. Naszym zadaniem jest, aby jak najefektywniej wykorzystać wszystkie możliwe środki do przyspieszonego rozwoju.

W ramach Polskiego Ładu jeden z jego rozdziałów w całości poświęcony jest zagadnieniom dotyczącym rolnictwa. To program: Polska – Nasza Ziemia. W tym programie szczególny nacisk kładziemy na wsparcie małych i średnich gospodarstw rolnych. Przez lata miały one znacznie trudniejszą sytuację. Likwidacja małych zakładów przetwórstwa w latach 90. XX wieku sprawiła, że zostały one praktycznie odcięte od rynku. Dlatego jednym z naszych zadań jest właśnie odbudowa przetwórstwa.

Przywracanie lokalnych rynków, skracanie łańcucha sprzedaży i łańcucha dostaw, to wsparcie rodzinnych gospodarstw rolnych i budowanie możliwości ich rozwoju. Jednocześnie działania te sprzyjają ograniczeniu marnotrawstwa żywności. Nie wszyscy zdajemy sobie sprawę, jak wiele żywności marnowanej jest w transporcie i obrocie. Chcę wyraźnie powiedzieć, że utrzymane będzie

wsparcie dla dużych przetwórców, ale będziemy też wspierać mniejszych producentów, np. manufaktury spożywcze rozumiane jako miejsca sprzedaży produktów dostarczanych bezpośrednio z gospodarstw rolnych.

Polski Ład służyć będzie również odbiurokratyzowaniu obsługi rolników. Przygotowywane rozwiązania

**Dzięki staraniom rządu premiera
Mateusza Morawieckiego
Polska uzyskała budżet w wysokości
770 mld zł ze środków unijnych.**

prawne uwolnią wiejską działalność gospodarczą. Będzie też zapewniona większa swoboda pracy rolniczej. Jej specyfika polega m.in. na tym, że niektóre prace muszą być wykonywane w różnych porach dnia, a także wieczorem czy wręcz w nocy. Rolnicy muszą mieć zagwarantowane prawo do takich działań.

Szerszy dostęp do szerokopasmowego internetu i postępująca cyfryzacja pozwalają na zbudowanie jednego cyfrowego okienka dla rolnika. Pozwoli to na szybsze, bardziej spersonalizowane obsłużenie rolnika bez konieczności udawania się do urzędu, a co za tym idzie oszczędzi czas załatwiania niezbędnych spraw urzędowych.

Wykorzystanie najnowszych technologii umożliwia zbudowanie cyfrowego systemu pozwalającego na identyfikowanie żywności „od pola do stołu”. Pasporytyzacja polskiej żywności umożliwi mniejszym gospodarstwom zająć lepszą pozycję konkurencyjną w łańcuchu dostaw dzięki prostym rozwiązaniom wskazującym na wysoką jakość i bezpieczeństwo produkowanej żywności lub surowców.

Zwiększony zostanie zakres możliwości sprzedaży produktów wytworzonych w gospodarstwie. Zmienimy przepisy w zakresie rolniczego handlu detalicznego, aby rolnik mógł sprzedawać swoje produkty na terenie całego kraju, a nie tylko na terenie swojego i ościennych województw, jak to jest obecnie. Poprawie efektywności ekonomicznej gospodarstw rolnych służyć też będzie podniesienie stawki zwrotu akcyzy za paliwo wykorzystywane w produkcji rolnej ze 100 zł/ha do poziomu 110 zł/ha. Kontynuowane będą działania związane z inwestycjami na terenach popegeerowskich.

Polski Ład przewiduje również wsparcie spółdzielczości rolniczej. Będzie zbudowany system zachęt w różnych obszarach – od ochrony środowiska, przez prawo budowlane, aż do zachęt podatkowych. Chcemy też powrócić do naszych bogatych doświadczeń w zakresie spółdzielczości. Aby stymulować rozwój spółdzielni, wprowadzimy specjalne narzędzia pozyskiwania kapitału. Pozwolą one spółdzielniom

emitować udziały inwestycyjne w celu realizacji konkretnych projektów.

Nowe rozwiązania przewidziane są również w zakresie spółdzielni energetycznych rolników. Uprościmy zasady ich funkcjonowania, aby zwiększyć odpowiedzialną, zrównoważoną konsumpcję i produkcję energii w gospodarstwach rolnych. Zbudowane będą nowe mechanizmy wsparcia dla uruchamiania instalacji korzystających z odnawialnych źródeł energii.

Jednym z problemów trapiących rolników jest kwestia ubezpieczeń. Aktualne rozwiązania nie odpowiadają szybko zmieniającym się warunkom prowadzenia produkcji rolnej. Wykorzystamy mechanizm Funduszy Wzajemnych. Zastosowanie najnowocześniejszych algorytmów pozwoli obniżyć koszty ubezpieczeń i umożliwi rolnikom bezpieczniejsze prowadzenie gospodarstwa.

Polski Ład to również dwa duże projekty legislacyjne. Trwają zaawansowane prace nad projektem ustawy *o rodzinnym gospodarstwie rolnym*. Znajdzie się w nim definicja gospodarstwa rodzinnego dopasowana do współczesnych

realiów prowadzenia działalności. Jednym z proponowanych rozwiązań jest zniesienie wymogu zbywania gospodarstwa przed przejściem na emeryturę, o co zabiegali rolnicy. Wzmocniona będzie również prawna ochrona tych gospodarstw. Ustawa będzie przekazana w formie pakietowej. Śmiało można powiedzieć, że będzie to dokument nowatorski. To swoista rewolucja na polskiej wsi, służąca rolnikom i przyspieszająca jej rozwój.

Kolejnym krokiem po ustawie *o rodzinnych gospodarstwach rolnych* będzie opracowanie i przyjęcie *Kodeksu rolnego*. Nowy akt kompleksowo ureguluje generalne zasady i podstawowe prawa dotyczące gospodarowania rolnego.

Tak jak urzeczywistniane od 2015 r. nasze obietnice przedwyborcze przyspieszyły rozwój kraju i poprawę jakości życia Polaków, dając jednocześnie silne podstawy do minimalizowania negatywnych skutków pandemii, tak teraz przygotowane rozwiązania powinny przyspieszyć powrót na ścieżkę rozwoju.

**Naszym zadaniem jest,
aby jak najefektywniej wykorzystać
wszystkie możliwe środki
do przyspieszonego rozwoju.**

**Jeden z rozdziałów Polskiego Ładu
w całości poświęcony jest zagadnieniom
dotyczącym rolnictwa.
To program: Polska – Nasza Ziemia.**

**Polski Ład to również dwa duże projekty
legislacyjne: ustawa o rodzinnym
gospodarstwie rolnym oraz Kodeks rolny.**

Decyzje Rady Ministrów

FINANSOWANIE PROGRAMU DLA SZKÓŁ

Rząd przeznaczy 128,1 mln zł na realizację programów promujących zdrowe nawyki żywieniowe wśród uczniów w roku szkolnym 2021/2022. Kolejne ponad 100 mln zł otrzymamy z Unii Europejskiej. Fundusze pozwolą na zakup i dostawę owoców oraz warzyw, a także mleka i przetworów mlecznych do placówek oświatowych. Realizowane programy będą również pomocą finansową dla rodzin z dziećmi w wieku

W roku szkolnym 2021/2022 każde dziecko otrzyma w ramach Programu dla szkół 88 porcji owoców i warzyw oraz 80 porcji mleka i przetworów mlecznych

szkolnym – dostarczone produkty będą stanowiły wartościowe uzupełnienie w codziennej diecie dzieci.

26 maja br. Rada Ministrów przyjęła projekt rozporządzenia w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę pomocy krajowej i unijnej w ramach finansowania programu dla szkół oraz wysokości stawek pomocy finansowej z tytułu realizacji działań w ramach tego programu w roku szkolnym 2021/2022.

Przyjęto, że dystrybucja produktów w placówkach oświatowych będzie odbywać się bezpłatnie, a każde dziecko otrzyma 88 porcji owoców i warzyw oraz 80 porcji mleka i przetworów mlecznych w roku szkolnym 2021/2022.

Kwestie zdrowego odżywiania są szczególnie istotne ze względu na ogłoszoną przez Światową Organizację Zdrowia epidemię otyłości. Jak wskazują eksperci z zakresu żywienia, w profilaktyce otyłości to właśnie systematyczne spożywanie małych porcji owoców i warzyw oraz mleka może okazać się kluczowe, by w przyszłości uniknąć tej choroby cywilizacyjnej. Ważne jest, aby z właściwymi działaniami edukacyjnymi i profilaktycznymi dotrzeć do jak najszerszego grona dzieci i młodzieży szkolnej. Jest to szczególnie istotne, biorąc pod uwagę sytuację, że uczniowie podczas pandemii COVID-19 często byli zmuszeni do ograniczenia swojej aktywności fizycznej.

WSPARCIE DLA PSZCZELARZY I ROLNIKÓW PO KLĘSKACH ŻYWIOŁOWYCH

Rada Ministrów przyjęła rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, przedłożone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Rząd pomoże pszczelarzom oraz producentom rolnym, których uprawy zostały zniszczone w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w 2020 r. Ponadto, wsparcie w formie dopłat do oprocentowania kredytów będzie mogło dotyczyć również zakupu udziałów w spółdzielniach prowadzących działalność dotyczącą przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków.

Na wsparcie mogą liczyć producenci rolni, których uprawy zostały zniszczone w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych w 2020 r.

Pszczoły odpowiadają za zapylenie 80% roślin uprawnych i dziko rosnących. Jednak zmieniające się warunki pogodowe (ciepłe zimy, chłodne wiosny oraz ekstremalne zjawiska typu wichury, tornada czy gradobicia) negatywnie wpływają na prowadzenie gospodarki pasiecznej. Nasilają się również choroby pszczół, które skutkują ich dużą umieralnością. Ponadto 2020 r. był trudnym rokiem dla rolników, nie tylko z uwagi na problemy ze zbytem produktów rolnych związane z COVID-19, ale również ze względu na niekorzystne zjawiska atmosferyczne, które spowodowały znaczne szkody w uprawach rolnych.

NAJWAŻNIEJSZE ROZWIĄZANIA

- Wsparcie zostanie przeznaczone dla podmiotów prowadzących działalność związaną z utrzymywaniem pszczół. Dotacja wyniesie 20 zł do każdej przezimowanej rodziny pszczelej.

- Producenci rolni, których uprawy zostały w 2020 r. zniszczone w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych na poziomie powyżej 30% średniej rocznej produkcji rolnej będą mogli ubiegać się o dotację, której wysokość będzie uzależniona od rodzaju uprawy i wysokości szkód na danej powierzchni:

- ✓ 1200 zł na 1 ha powierzchni owocujących upraw drzew owocowych, w których wystąpiły szkody w wyniku gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny, w wysokości co najmniej 70% plonu;
- ✓ 1000 zł na 1 ha powierzchni upraw, w których wystąpiły szkody w wyniku gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny, w wysokości co najmniej 70% plonu;
- ✓ 1000 zł na 1 ha upraw, w których wystąpiły szkody w wyniku suszy;
- ✓ 600 zł na 1 ha powierzchni owocujących upraw drzew owocowych, w których wystąpiły szkody w wyniku gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny, w wysokości od 20% do 70% plonu;
- ✓ 500 zł na 1 ha powierzchni upraw, w których wystąpiły szkody w wyniku gradu, deszczu nawalnego, ujemnych skutków przezimowania, przymrozków wiosennych, powodzi, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawiny, w wysokości od 20% do 70% plonu.

- Dopłaty do oprocentowania kredytów będą mogły być również udzielane na zakup udziałów w spółdzielniach prowadzących działalność dotyczącą przetwórstwa produktów rolnych lub przetwórstwa ryb, skorupiaków i mięczaków. Członkostwo w spółdzielni pozwala rolnikom na wspólne zarządzanie – członkowie i jednocześnie właściciele kontrolują działalność przedsiębiorstwa. Dzięki zaangażowaniu się spółdzielni w proces przetwórstwa produktów rolnych, podmioty te wypracowują korzyści dla swoich członków w postaci zwiększenia wartości sprzedawanych produktów rolno-spożywczych. Dzięki temu dodatkowy profit z prowadzonej działalności (marża przetwórcza) nie trafia do pośredników.

Departament Informacji i Komunikacji

MRiRW

tel. 22 623 18 38

Zdjęcia: Pio Si. Stock.adobe.com, k_samurkas.Stock.adobe.com, Image'in.Stock.adobe.com

Trudne negocjacje nowej WPR

Minister Grzegorz Puda uczestniczył w dniach 26–27 maja br. w posiedzeniu Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa. Najważniejszym celem spotkania było wypracowanie kompromisowych ustaleń w zakresie reformy WPR po 2022 r.

Równoległe z posiedzeniem Rady odbywały się trójstronne negocjacje (tzw. super trilog) Rady UE, Komisji Europejskiej (KE) oraz Parlamentu Europejskiego (PE).

■ Wspólna Polityka Rolna

Przedmiotem negocjacji były trzy rozporządzenia wchodzące w skład pakietu legislacyjnego WPR: o strategicznych planach WPR, o finansowaniu WPR, zarządzaniu nią i jej monitorowaniu (tzw. rozporządzenie horyzontalne) oraz o wspólnej organizacji rynków produktów rolnych. Obszary, w których udało się osiągnąć porozumienie podczas tych negocjacji to:

- transfer środków między filarami – zgodnie z ustaleniami w ramach Wieloletnich Ram Finansowych – w przypadku Polski 30% budżetu PROW na I filar od kampanii 2023 r.;
- definicja aktywnego rolnika – rolnicy otrzymujący wsparcie do wysokości 5 tys. euro będą mogli zostać automatycznie uznani za aktywnych;
- minimalny poziom wydatków na płatność redystrybucyjną – co najmniej 10%, co przyczyni się do lepszego ukierunkowania wsparcia na małe i średnie gospodarstwa rodzinne;
- przejściowe wsparcie krajowe – będzie utrzymane na kolejne lata i możliwa będzie aktualizacja okresu referencyjnego dla przyznawania tego wsparcia.

Dyskusje dotyczyły ważnych spraw dla rolnictwa związanych m.in. z zieloną architekturą WPR, redystrybucją płatności, rezerwą

kryzysową oraz wymiarem społecznym WPR. Rozbieżność stanowisk w tych obszarach między Radą a PE była w dalszym ciągu istotna.

Rozstrzygnięcia wymagają w szczególności zagadnienia takie jak: minimalny poziom wydatków na ekoschematy i ewentualne elastyczności w tym zakresie, minimalny poziom wydatków na cele środowiskowe w II filarze, w tym udział wydatków na ONW oraz finansowania dobrostanu zwierząt w realizacji tego limitu, niektóre normy dobrej kultury rolnej (DKR), szczególnie normy DKR 4, 7, 8 i 9, a także wymiar społeczny WPR.

W zakresie rozporządzenia o finansowaniu WPR próba znalezienia kompromisu dotyczyła przede wszystkim rezerwy kryzysowej. W obszarze rozporządzenia o wspólnej organizacji rynków rolnych brak porozumienia w ramach trilogu dotyczył głównie objęcia cukru interwencją publiczną (brak zgody KE i niektórych państw członkowskich) oraz proponowanego przez PE art. 188a (pozostałości pestycydów w przypadku produktów pochodzących z importu z krajów trzecich), na który nie zgadzają się Rada i KE, proponując uwzględnienie tej sprawy we wspólnych oświadczeniach.

W związku z tym przełożono dyskusję na kolejne posiedzenie Rady w czerwcu br. Polska jest gotowa do dalszych konstruktywnych rozmów i chce przyczynić się do wypracowania kompromisu dla dobra rolników w Polsce i całej UE.

W trakcie obrad minister Grzegorz Puda zaprezentował stanowisko w kluczowych dla Polski obszarach, takich jak: limit wydatków na ekoschematy i zapewnienie elastyczności ich wdrażania, ukierunkowanie wsparcia, limit wydatków na płatności związane z produkcją, definicja aktywnego rolnika, rezerwa kryzysowa, warunkowość społeczna oraz ochrona unijnego rynku przed importem z krajów trzecich niespełniającym wysokich unijnych standardów zarówno jakości, jak i warunków produkcji.

– *Wspieramy prezydentkę w jej dążeniu do kompromisu i mamy świadomość, że do ustalenia pozostało jeszcze wiele istotnych elementów reformy. Polska opowiada się za utrzymaniem transferu między filarami na poziomie przyjętym w ramach porozumienia w sprawie wieloletnich ram finansowych. Odrzucamy propozycje Parlamentu, które zmniejszają poziom transferu pomiędzy filarami WPR i ograniczają możliwości wykorzystania przetransferowanych środków. Rozumiemy potrzebę elastyczności względem Parlamentu w sprawie limitu wydatków na ekoschematy. Kluczowe jest dla nas zachowanie proponowanej przez Radę elastyczności wdrażania ekoschematów, tak aby ograniczyć ryzyko niewykorzystania i utraty środków. Poziom limitu dla ekoschematów powinien być obliczany na podstawie alokacji przed przesunięciem środków z II filaru – mówił minister Puda.*

Na wniosek PE ministrowie powrócili do właściwego zaprojektowania rolnej rezerwy kryzysowej.

Jest ona ważna dla rolnictwa wobec pojawiających się kryzysów. – *W tym względzie opowiadamy się za utrzymaniem podejścia wynikającego z porozumienia w sprawie wieloletnich ram finansowych* – poinformował polski minister.

Parlament Europejski zaproponował konieczność uwzględnienia wymiaru społecznego w ramach WPR.

Polska, podobnie jak wiele innych państw członkowskich, nie zaakceptowała propozycji Parlamentu dotyczącej powiązania części przepisów rozporządzenia o planach strategicznych z warunkami określonymi w Strategiach „Od pola do stołu” oraz strategii na rzecz bioróżnorodności. Propozycja ta zakładała m.in. uzależnienie procesu zatwierdzania i zmian Planu od realizacji tej strategii. Poważne wątpliwości budziła także propozycja włączenia realizacji strategii w proces rozliczania w ramach Nowego Modelu Wdrażania.

■ Reprodukacja roślin

Ministrowie wymienili poglądy na temat opracowanego przez Komisję badania dotyczącego możliwości aktualizacji istniejącego prawodawstwa UE w zakresie produkcji i obrotu materiałem przeznaczonym do reprodukcji roślin. Z zadowoleniem przyjęli badanie i uznali potrzebę podjęcia działań oraz aktualizacji przepisów dotyczących roślinnego materiału rozmnożeniowego, aby sprostać wyzwaniom, takim jak przeciwdziałanie zmianie klimatu, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i zachowanie różnorodności biologicznej.

Zdaniem Polski konieczna jest jeszcze analiza podstawowych przepisów oraz problematycznych obszarów, takich jak definicja obrotu, system akredytacji, odmiany w badaniach rejestrowych czy mieszanki pastewne.

Najważniejszym celem majowego posiedzenia Rady UE ds. Rolnictwa i Rybołówstwa było wypracowanie kompromisowych ustaleń w zakresie reformy WPR po 2022 r. – *Wspieramy prezydencję w jej dążeniu do kompromisu i mamy świadomość, że do ustalenia pozostało jeszcze wiele istotnych elementów reformy* – podkreślał w czasie spotkania minister Grzegorz Puda

■ Nowe techniki genomowe

Ministrowie omówili wnioski z badania Komisji nt. nowych technik genomowych i rozważali możliwe kierunki przyszłych działań. Generalnie zgodzili się z wynikami badania, w szczególności z potrzebą rozwiązania problemu niepewności prawa i dostosowania istniejącego prawodawstwa w celu uwzględnienia postępu naukowego i technicznego. Przepisy prawne na poziomie Unii Europejskiej wymagają zmian w odniesieniu do postępu biotechnologicznego w rozwoju nowych technik genomowych.

Polska uważa, że jest to szczególnie ważne dla zapewnienia właściwego systemu kontroli urzędowych przy identyfikacji produktów, które powstały przy użyciu nowych technik genomowych. Aby wypracować zakres zmian w przepisach prawnych i ustalić zasady obowiązujące przy wykrywaniu takich produktów, niezbędne są szerokie konsultacje z ekspertami, ośrodkami naukowymi oraz organizacjami producentów i konsumentów.

■ Rolnictwo ekologiczne

Komisja przedstawiła ministrom swój plan działania dotyczący rolnictwa ekologicznego. Dokument przygotowany przez KE stanowi dobry materiał ukierunkowujący realizację Strategii „Od pola do stołu” w zakresie rolnictwa ekologicznego. Ponadto jest pomocny w przygotowaniu i wdrażaniu krajowych planów działań dla produkcji ekologicznej. Plan ten, opracowany w marcu 2021 r., określa, w jaki sposób można zwiększyć udział rolnictwa ekologicznego do co najmniej 25% powierzchni gruntów rolnych UE, zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem. Ministrowie omówili poziom ambicji planu działania, a także jego wykonalność. Wielu z nich wyraziło poparcie dla planu Komisji i nakreśliło ambicje zwiększenia ilości powierzchni gruntów przeznaczonych

na rolnictwo ekologiczne we własnych państwach członkowskich.

W Polsce rozwój sektora rolnictwa ekologicznego jest celem priorytetowym, istotnym także w aspekcie ochrony środowiska naturalnego. Produkcja ekologiczna realizuje bowiem szereg celów Zielonego Ładu, m.in. redukcję stosowania antybiotyków, chemicznych środków ochrony roślin, syntetycznych nawozów, a także poprawę dobrostanu zwierząt i skrócenie łańcuchów dostaw.

Polska przygotowywała swój plan na lata 2021–2027. Plan ten będzie jeszcze modyfikowany, w zależności od wyników prac nad krajowym Planem Strategicznym dla WPR, tak aby projektowane działania, które nie będą finansowane ze środków unijnych, stanowiły jak najefektywniejsze uzupełnienie projektowanych interwencji. Polska z zadowoleniem przyjęła poszerzenie planu Komisji o obszary nieujęte wprost w przepisach dotyczących rolnictwa ekologicznego, takie jak zielone zamówienia czy stosowanie opakowań biodegradowalnych. Włączenie do Planu Rozwoju Produkcji Ekologicznej podmiotów odpowiedzialnych nie tylko za rolnictwo, ale i przemysł, naukę, edukację czy szeroko pojęty łańcuch dostaw żywności, pozwoli w efektywniejszy sposób realizować cele polityki UE w zakresie zazieleniania.

■ Deklaracja wspólna Polski oraz grupy krajów na temat Strategii „Od pola do stołu”

Minister Puda przedstawił Wspólną Deklarację ministrów rolnictwa Grupy Wyszehradzkiej (Republika Czeska, Węgry, Polska i Słowacja) oraz Bułgarii, Chorwacji i Rumunii w sprawie możliwości oraz wyzwań dla rolników wynikających ze Strategii „Od pola do stołu”, przyjętą podczas spotkania 21 kwietnia br.

W deklaracji ministrowie podkreślili, że Strategia stawia ambitne

cele i wyzwania dla państw członkowskich do realizacji w bardzo krótkim czasie. Wyrazili przekonanie, że ciężar realizacji tych celów musi być równomiernie rozłożony na wszystkie ogniwa łańcucha dostaw żywności, a odpowiedzialność nie może obciążać tylko producentów rolnych, w szczególności tych drobnych i średnich. Ministrowie wskazali, że pomimo wielu obaw wdrożenie ambitnych celów Strategii tworzy również szanse, które w dłuższej perspektywie będą impulsem do rozwoju sektora rolno-spożywczego. Konsumenci oczekują zdrowej, bezpiecznej i wysokiej jakości żywności.

■ Rybołówstwo

W sprawach różnych Komisja Europejska przedstawiła stan dwustronnych konsultacji Unia Europejska–Wielka Brytania, dotyczących uprawnień do połowów na 2021 r., a w odniesieniu do stad głębokowodnych na lata 2021 i 2022. Polska wyraziła nadzieję, że w nadchodzących dniach zostanie osiągnięte kompleksowe porozumienie, co zapewni unijnej flocie rybackiej możliwość prowadzenia stabilnych połowów na wodach Zjednoczonego Królestwa.

Na wniosek delegacji Hiszpanii, Francji, Malty, Cypru, Chorwacji i Irlandii Komisja przedstawiła stan negocjacji WTO w sprawie dopłat do rybołówstwa. Należy zauważyć, że negocjacje w zakresie subsydiów w rybołówstwie trwają od 20 lat, więc kwestią wiarygodności WTO jest zakończenie dyskusji. Polska uważa, że wypełnienie mandatu negocjacyjnego WTO jest bardzo ważne, ale jednocześnie konieczne jest zabezpieczenie interesów UE.

**Departament Współpracy
Międzynarodowej MRiRW
tel. 22 623 24 71**

Zdjęcie: archiwum MRiRW

FUNDUSZE PROMOCJI

Nowa kadencja członków komisji zarządzających

Minister rolnictwa i rozwoju wsi z dniem 1 czerwca br. powołał członków komisji zarządzających funduszy promocji produktów rolno-spożywczych na nową kadencję na lata 2021–2025.

Każdy fundusz jest zarządzany przez komisję zarządzającą składającą się z dziewięciu członków (pięciu przedstawicieli producentów produktów rolno-spożywczych właściwych dla danego funduszu, trzech przedstawicieli przetwórców produktów rolno-spożywczych właściwych dla danego funduszu oraz jednego przedstawiciela Krajowej Rady Izb Rolniczych).

Kadencja członków komisji zarządzających trwa cztery lata. Do zadań komisji zarządzających należy m.in.:

- reprezentowanie interesów branż, których dotyczą fundusze promocji, wobec ministra właściwego do spraw rynków rolnych, innych organów administracji publicznej w zakresie zarządzania funduszem promocji właściwym dla danej branży;
- ustalanie zasad gospodarowania środkami finansowymi danego funduszu promocji określających

przede wszystkim szczegółowe warunki i tryb przedkładania propozycji programów oraz działań;

- opracowywanie planu finansowego funduszu;
- sporządzanie sprawozdania rzeczowego funduszu;
- uchwalanie regulaminu danej komisji;
- opracowywanie strategii promocji dla branż, których dotyczą fundusze promocji.

W związku z aktualnymi zasadami i ograniczeniami w organizowaniu spotkań, wynikającymi z pandemii COVID-19, akty powołania członków komisji zarządzających poszczególnych funduszy promocji produktów rolno-spożywczych zostały wysłane drogą pocztową na adresy organizacji, które zgłosiły kandydatów na członków komisji zarządzającej danego funduszu.

Podstawa prawna:

- ustawa z 22 maja 2009 r. o *funduszach promocji produktów rolno-spożywczych* (Dz.U. z 2021 r. poz. 43);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie trybu zgłaszania kandydatów na członków komisji zarządzających funduszy promocji produktów

rolno-spożywczych oraz sposobu ich wyboru z dnia 26 lipca 2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1420).

Lista członków komisji zarządzających funduszy promocji produktów rolno-spożywczych – kadencja na lata 2021–2025

Fundusz Promocji Mleka

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające producentów mleka lub pierwsze podmioty skupujące mleko:

- Wawrzyniec Maziejuk
 - Zbigniew Chwastek
 - Krzysztof Zdzisław Pogorzelski
 - Aleksander Tadych
 - Waldemar Jan Wojciechowski
- Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty skupujące i zakłady prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa mleka:
- Agnieszka Maliszewska
 - Stanisław Aleksander Wieczorek
 - Marcin Hydzik

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Stanisław Stanik

Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące chów lub hodowlę świń:

- Paweł Krajmas
- Ewa Szydłowska
- Janusz Dominik Walczak
- Mariusz Gołębiowski
- Paweł Mariusz Rochala

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze mięsa lub prowadzące działalność w zakresie uboju świń:

- Wiesław Róžański
- Roman Miler
- Andrzej Zawistowski

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Wiesław Burzyński

Fundusz Promocji Mięsa Wołowego

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące chów lub hodowlę bydła rzeźnego:

- Józef Ryszard Sikorski
- Jacek Zarzecki
- Jerzy Wierzbicki
- Andrzej Jaworski
- Grzegorz Kopacki

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze mięsa lub prowadzące działalność w zakresie uboju bydła:

- Krzysztof Wawrzyniec Borkowski
- Jerzy Rey

- Piotr Ziemann

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Grzegorz Leszczyński

Fundusz Promocji Mięsa Końskiego

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące chów lub hodowlę koni rzeźnych:

- Lech Kuropatwiński
- Jerzy Antoni Gawarecki
- Sławomir Piotrowski
- Waldemar Sekściński
- Paweł Majewski

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze mięsa lub prowadzące działalność w zakresie uboju koni:

- Anna Ewa Kaczorowska
- Wanda Dworak

- *trzeci nabór uzupełniający*

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Gustaw Jędrejek

Fundusz Promocji Mięsa Owczego

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące chów lub hodowlę owiec:

- Wiesław Wróblewski
- Waław Szary
- Antoni Marek Puacz
- Henryk Zając
- Andrzej Zbigniew Sawicki

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze mięsa lub prowadzące działalność w zakresie uboju owiec:

- *trzeci nabór uzupełniający*

- *trzeci nabór uzupełniający*

- *trzeci nabór uzupełniający*

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Jerzy Jakubiec

Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające producentów zbóż:

- Przemysław Aleksander Bochat
- Edward Kosmal
- Mieczysław Włodzimierz Babalski
- Marian Sikora
- Stanisław Tadeusz Anders

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze zbóż lub podmioty skupujące zboża:

- Stanisław Butka
- Monika Piątkowska
- Izabella Byszewska

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izb Rolniczych:

- Stanisław Baliński

Fundusz Promocji Owoców i Warzyw

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające producentów owoców lub warzyw:

- Tomasz Bieńkowski
- Karolina Dębska-Zeidler
- Michał Pruś
- Michał Sławomir Kowalski
- Krzysztof Marian Kałużny

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze albo podmioty skupujące owoce lub warzywa:

- Witold Antoni Boguta
- Barbara Groele

- Jakub Jasiński
Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izby Rolniczych:
- Bronisław Węglewski

Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące chów lub hodowlę drobiu rzeźnego:

- Zbigniew Herc
- Paweł Stefan Podstawka
- Anna Iwona Próchnicka-Przekopiak
- Stefan Marek Chrzanowski
- Michał Ciesielski

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze lub prowadzące działalność w zakresie uboju drobiu:

- Dariusz Goszczyński
- Witold Choiński
- Marek Witkowski

Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izby Rolniczych:

- Zygmunt Gacek

Fundusz Promocji Ryb

Członkowie komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające podmioty prowadzące połowy, chów lub hodowlę ryb:

- Agnieszka Karolina Andruszewska
- Hubert Grzegorzczak
- Józef Ireneusz Mikołajczyk
- Wojciech Andrzejewski
- Marian Piotr Tomala

Członek komisji reprezentujący ogólnokrajowe organizacje zrzeszające zakłady przetwórcze lub podmioty skupujące ryby:

- Jan Zwoliński
- Anna Katarzyna Kuśmierczak-Kuceł
- Zbigniew Jan Szczepański
Członek komisji reprezentujący
Krajową Radę Izby Rolniczych:
- Adam Michaś

Departament Systemów Jakości
MRiRW

tel. 22 623 16 32

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Co nowego w hodowli roślin strączkowych w 2021 r.?

Kierunki hodowli każdego gatunku wynikają z kierunków użytkowania, a te z jego właściwości. Rośliny strączkowe grubonasienne mają dwie wyróżniające cechy – wiązanie azotu atmosferycznego przez bakterie korzeniowe (rośliny nie wymagają nawożenia azotowego) i wysoką zawartość białka w nasionach. Niektóre z nich mają dodatkowe zalety np. wyższą zawartość tłuszczu lub wysoki plon zielonej masy. Rośliny strączkowe mają też wady konsekwentnie eliminowane w procesie doskonalenia odmian. Dla każdego gatunku można wymienić priorytetowe kierunki hodowli i możliwości z zakresu metodyki, wynikające z postępu nauki.

GROCH – tu najważniejszy jest plon i odporność na wyleganie. W ostatnich latach zwraca uwagę konieczność podwyższenia zawartości białka w nasionach. Większość odmian zawiera go około 22% (2–3% mniej niż 20 lat temu) wskutek istotnego wzrostu plenności. Prowadzone są także prace nad poprawieniem jakości nasion poprzez obniżenie zawartości oligosacharydów (powodują wzdęcia) i poprawienie ich składu jakościowego (zmniejszenie udziału werbaskozy na rzecz mniej szkodliwej stachiozy). Co 10–15 lat zmieniają się zainteresowania rolników w stosunku do odmian zielonkowych grochu. W ostatnim czasie wzrasta zainteresowanie

zasiewami mieszanek zbożowo-strączkowych. Hodowla powinna być na takie trendy przygotowana, chociaż ze względu na długi cykl hodowli częste zmiany są niekorzystne dla efektywności biznesowej firm.

ŁUBINY – trzy gatunki uprawne, chociaż spokrewnione różnią się kierunkiem wykorzystania i właściwościami. Konieczne i stworzone są dla tego celu możliwości monitorowania zawartości ogólnej oraz składu jakościowego alkaloidów w nasionach. Równie ważne są prace nad odpornością na choroby – antraknozę i fuzariozę. Obie cechy limitują zainteresowanie łubinami i ich wykorzystanie w żywieniu. Nowością jest możliwość poprawienia jakości nasion wskutek zmian w składzie jakościowym oligosacharydów, szczególnie w łubinie wąskolistnym. Także nowym, realizowanym kierunkiem jest uzyskanie odmiany o „gorzkiej” zielonej masie i „słodkich”, niskoalkaloidowych nasionach. Odpowiada to zainteresowaniom rolników uprawą łubinu na terenach „przeleśnych”, uszkodzonych przez dziką zwierzynę. Dwie cechy odmian limitują uprawę na szeroką skalę trzeciego gatunku – łubinu białego. Są to wczesność i odporność na antraknozę. Prace nad poprawieniem tych cech w połączeniu ze zwiększeniem zawartości tłuszczu mogą stworzyć nowy typ użytkowy gatunku.

Dla każdego gatunku roślin strączkowych można wymienić priorytetowe kierunki hodowli i możliwości z zakresu metodyki, wynikające z postępu nauki

BOBIK – obok grochu najplenniejsza roślina strączkowa, ale wymagająca rejonizacji uprawy. Obserwuje się duże możliwości dla eksportu nasion. Trudności w hodowli stwarza złożona biologia gatunku, w tym obcocyfność, mała zmienność naturalna i w konsekwencji mniejsze zainteresowanie badaniami z zakresu genetyki i fizjologii. Ważna jest hodowla odmian heterozyjnych, a z punktu widzenia cech – odmian niskotaninowych, biało kwitnących, o białych nasionach, a także odmian samokończących.

SOJA – roślina szczególnie wartościowa dla otrzymywania poekstrakcyjnej śruty, o wysokiej wartości białka. Zainteresowanie rolników ogranicza późne dojrzewanie (wrzesień). Dlatego priorytetem jest hodowla i rejestracja odmian wczesnych. Odmiany późne będą negatywnie wpływać na opinię o gatunku.

PODSUMOWANIE

Dla doskonalenia odmian roślin strączkowych pojawiły się nowe możliwości. Przede wszystkim dla grochu, łubinów i bobiku opracowano metody (in vitro w połączeniu z kulturą zarodków pozwala uzyskać kilka pokoleń roślin w roku), skracające cykl hodowli o kilka lat. Metody te są sprawdzane w firmach

hodowlanych. Ponadto opracowano metodykę zastosowania mobilnej aparatury pomiarowej dla oceny sprawności procesów fizjologicznych roślin. Masowe testowanie w procesie hodowli pozwoli zwiększyć efektywność tych procesów i w konsekwencji potencjał plonowania.

Duże znaczenie dla roślin strączkowych (np. łubinu wąskolistnego) miałyby opracowanie metody hodowli heterozyjnej, celu szczególnie pożądanego, ale bardzo trudnego do osiągnięcia.

Najnowsze wyniki badań żywieniowych wykazują różnicowaną przydatność gatunków strączkowych. Niestety nieznane są przyczyny, dlaczego jeden gatunek daje lepsze efekty od drugiego. Zatem szczególnie cenne byłyby badania nad cechami jakościowymi nasion, wyjaśniające przyczyny powyższego i w efekcie dające bezcenne wskazania dla hodowli i selekcji w zwiększeniu/zmniejszeniu pożądanym/negatywnym cech jakościowych.

Departament Klimatu i Środowiska MRiRW
tel. 22 623 21 51

Zdjęcia: lcc54613.Stock.adobe.com, lisagerrard99.Stock.adobe.com,
Ewa.Stock.adobe.com, Sunny Forest.Stock.adobe.com

Propozycje nowych rozwiązań dla Kół Gospodyń Wiejskich

Nowe rozwiązania zaproponowane w projekcie ustawy o zmianie ustawy o kołach gospodyń wiejskich, zapewnią kompleksową regulację kwestii związanych z tworzeniem, organizacją i funkcjonowaniem KGW.

Zmieniają się również przepisy określające przekazywanie pomocy finansowej KGW. Co roku będzie to łącznie ok. 40 mln zł. Rząd rozważa zwiększenie finansowania programu w kolejnych etapach.

■ Najważniejsze rozwiązania

- Minister rolnictwa i rozwoju wsi będzie mógł udzielić Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) dotacji na realizację pomocy finansowej dla KGW. Szczegółowe warunki i tryb przyznawania wsparcia oraz jego wysokość zostaną określone w rozporządzeniu. Rocznie rząd chce przeznaczać na ten cel ok. 40 mln zł.
- Kompetencje dotyczące pomocy udzielanej KGW na realizację swoich zadań zostały przeniesione od ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, do ministra rolnictwa i rozwoju wsi.
- Wprowadzono zmiany dotyczące podejmowania rozstrzygnięć dotyczących wpisu KGW do rejestru oraz przyznawania pomocy finansowej. Decyzje o wpisie do rejestru danego koła oraz decyzje dotyczące przyznania pomocy wydawać będzie kierownik biura powiatowego ARiMR.
- Doprecyzowano przepisy dotyczące reprezentacji KGW przed jego wpisem do rejestru. Dotychczasowe przepisy zakładają, że do czasu rejestracji koła i wyboru jego organów jest ono reprezentowane przez komitet założycielski. W projekcie dodano przepisy, które

Obecnie w Polsce funkcjonuje ok. 10 tys. kół gospodyń wiejskich

uwzględniają te koła, które przed złożeniem wniosku o wpis do rejestru miały wybrany zarząd, który je reprezentuje.

- Doprecyzowano przepisy dotyczące udostępnienia informacji z rejestru KGW prowadzonego przez prezesa ARiMR. Chodzi o wyłączenie jawności niektórych danych dotyczących członków kół gospodyń wiejskich, tj. numeru PESEL oraz miejsca stałego zamieszkania.
- Doprecyzowano zasady postępowania likwidacyjnego KGW. Chodzi m.in. o utrzymanie bytu prawnego koła w sytuacji, gdy np. z przyczyn losowych zmniejszy się liczba członków koła poniżej wymaganej, a koło ma dalszą wolę działania. Nowe przepisy umożliwią KGW rozszerzenie listy członków do

minimalnego stanu, w określonym terminie.

Koła gospodyń wiejskich to dobrowolne – niezależne od administracji rządowej i samorządowej – społeczne organizacje mieszkańców wsi, aktywnie działające na rzecz środowisk wiejskich. Już w 2018 r. rząd umożliwił tym organizacjom uzyskanie osobowości prawnej poprzez wpis do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich, a tym samym dał możliwość samodzielnego działania we wszystkich stosunkach prawnych. Obecnie w Polsce funkcjonuje ok. 10 tys. kół gospodyń wiejskich.

Departament Oświaty
i Polityki Społecznej MRiRW
tel. 22 623 15 75

Zdjęcie: Florin.Stock.adobe.com

Historia kołem gospodyń się toczy

Pod takim tytułem Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi zorganizował konkurs literacki dla pań zrzeszonych w Kołach Gospodyń Wiejskich

Konkurs miał na celu udokumentowanie początków powstania Kół Gospodyń Wiejskich (KGW), popularyzację dokonań oraz samej idei zrzeszania się kobiet na obszarach wiejskich. Panie stanęły na wysokości zadania i nadesłały aż 92 zgłoszenia. Nie było ono łatwe, w krótkiej formie literackiej należało zawrzeć powody, dla których postanowiły połączyć siły, opowiedzieć o swojej działalności i przedstawić swoją miejscowość. Całość można było zilustrować, ale nie był to warunek konieczny. Eseje bardzo różniły się między sobą. Część miała formę rozbudowanych fotorelacji. Były takie, które składały się z samych faktów dotyczących działalności Koła, ale i takie, które angażowały czytelnika dzięki talentom literackim autorek. Koła Gospodyń Wiejskich mają bujną historię, wiele z nich liczy sobie kilkadziesiąt lat. Są też takie, które rozpoczęły działalność niedawno, po uchwaleniu ustawy w 2018 r.

Dziewięciosobowe jury konkursu miało niełatwe zadanie wybrania spośród zgłoszeń tych, które wyróżniały się stylem, użytym językiem, barwnością opisu i najlepiej oddawały idee konkursu oraz działalności KGW.

Ostatecznie pierwszą nagrodę przyznano Małgorzacie Olszówce z KGW Wola Trzydnicka (województwo lubelskie). Jej esej, napisany wierszem, przysłany w atrakcyjnej formie graficznej (wzorowany na

piśmie ręcznym na zwojach starego papieru) spełniał wszystkie wymogi konkursowe. Dowiedzieliśmy się z niego, że Koło powstało 8 marca 1963 r., a w swojej historii posiadało wiele udanych akcji społecznych, zaczynając od wypożyczania naczyń, przez pilnowanie

z przyjemnością, bo oddaje rodziną atmosferę panującą w KGW.

Trzecie miejsce jury postanowiło przyznać esejowi Haliny Sitek z KGW Śniadka (województwo świętokrzyskie). Pamiętnikarska narracja przenosi czytelnika w Góry Świętokrzyskie, gdzie zanurzone w przyrodzie przodowniczki dzielnie organizowały i organizują życie społeczne miejscowości, odnosząc sukcesy i wytrwale niosąc pomoc wzajemną.

Zaskakująca, jak na konkurs literacki, liczba zgłoszeń oraz wysokie walory wielu z nich skłoniły jury do przyznania trzech wyróżnień *ex aequo*. Esaj Danuty Buszewskiej z KGW Narożniki (województwo wielkopolskie) utrzymany w konwencji relacji pierwszej osoby, zachwycił jury objętością i osobistymi odniesieniami. Obrazuje on jak wielką częścią życia osobistego są KGW dla mieszkanki małych miejscowości.

Kolejne wyróżnienie przypadło Dorocie Gawrońskiej z KGW Sokole (województwo pomorskie). Jej esej w formie książeczki dla dzieci wzbudził uznanie nie tylko treścią, ale i formą, która doskonale wpisuje się w ideę promowania KGW wśród najmłodszych.

Ostatnie wyróżnienie przypadło KGW o najkrótszej spośród laureatów, ale bardzo intensywnej historii. Esaj Eweliny Abramowicz z KGW „Miód Maliny” Kuriany (województwo podlaskie) zdobył uznanie

Praca Pani Małgorzaty Olszówki z KGW Wola Trzydnicka zwyciężyła w konkursie

dzieci w czasie prac polowych, zakup pralki „Frani” dla mieszkańców wsi, po bardziej współczesne.

Drugie miejsce zajął esaj Katarzyny Wojtkowiak z KGW Rozalin (województwo wielkopolskie). Autorka w zręczny sposób włączyła w swoją narrację wywiad z babcią. Powstała opowieść, którą czyta się

jury za sprawą dynamicznie opowiedzianej historii wzbogaconej największą dokumentacją fotograficzną, obrazującą działalność oraz życie osobiste członków.

Zebrany dzięki konkursowi materiał będzie poddany analizie etnologicznej i doczeka się dalszych opracowań. Eseje zawierają w sobie nie tylko informacje o powodach istnienia KGW, ale są wartościowym źródłem do badań nad kulturą społeczną i historią mieszkańców obszarów wiejskich. Gospodynie odnosiły się w swoich pracach do ważnych, z ich perspektywy,

wydarzeń. Pisały o osobistych doświadczeniach z nimi związanych. Pokazywały, co sprawiało im największą satysfakcję, co było niezbędne w ich miejscowościach oraz wyrażały radość z powodu uznania ich działalności przez ustawodawców. Z fragmentami esejów będzie można zapoznać się na stronie internetowej Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi (nikidw.edu.pl). Zapraszamy też do odwiedzania zakładki Kronika Kół Gospodyń Wiejskich (<https://nikidw.edu.pl/kategoria/kronika-kgw/>), gdzie internauci mogą

poznać historie innych KGW. Instytut planuje w przyszłości kolejne konkursy dla członkiń KGW, a sukces właśnie zakończonego skłania do ogłoszenia jego kolejnej edycji w przyszłym roku.

Jacek Żukowski
Wydział Badań i Popularyzacji
Wiedzy o Kulturze Mieszkańców
Obszarów Wiejskich
Narodowy Instytut Kultury
i Dziedzictwa Wsi
tel. 22 380 98 00

Zdjęcie: archiwum Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi

Wymiana pokoleniowa na polskiej wsi

Wsparcie dla młodych rolników

Przeprowadzona we właściwym czasie wymiana pokoleń może pozytywnie wpłynąć na efekty produkcyjne, systemy produkcji, a także na sposób funkcjonowania społeczeństwa i styl życia na obszarach wiejskich. Gospodarstwa młodych rolników uzyskują lepsze wyniki niż gospodarstwa ogółem. Zwiększają swoją wielkość ekonomiczną oraz dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na hektar i osobę pełnozatrudnioną. Młodzi rolnicy, jako grupa dobrze przygotowana zawodowo, wykazują dużą aktywność w pozyskiwaniu środków publicznych na modernizację oraz rozwój, a także jest zaangażowana w procesy produkcji z myślą o przyszłości. Wzmocnienie wsparcia dla młodych rolników uzasadnione jest większym potencjałem innowacyjności i przedsiębiorczości tej grupy osób, a także ich otwarciem na problemy środowiskowe. Wsparcie młodych rolników staje się w związku z tym podstawą ogólnej odnowy rolnictwa i zapewnienia mu rozwoju.

W rolnictwie europejskim, w którym dominują rodzinne gospodarstwa rolne, pomoc i wsparcie dla następców rolników przechodzących na emeryturę należy do kluczowych zadań Wspólnej Polityki Rolnej. W Polsce, podobnie jak w innych krajach członkowskich Unii Europejskiej, pomoc państwa ukierunkowana jest przede wszystkim dla młodych rolników przejmujących gospodarstwa rolne po rodzicach. Przejęcie gospodarstwa i prowadzenie produkcji rolnej przez naturalnych następców dotyczy wielu płaszczyzn, m.in. prawnej, społecznej, technologicznej i ekonomicznej. Zachodzą też równoległe niezwykle ważne zmiany,

takie jak: wymiana generacji rolników i ciągłość gospodarowania w rolnictwie. Następuje poprawa struktury agrarnej, wzrasta konkurencyjność i efektywność ekonomiczna rolnictwa.

W Polsce, podobnie jak w innych krajach UE, pomoc państwa skierowana jest przede wszystkim do młodych rolników przejmujących gospodarstwa rolne po rodzicach

Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej dostrzega problem młodych rolników już od lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Programy wsparcia zostały uregulowane w ramach reformy

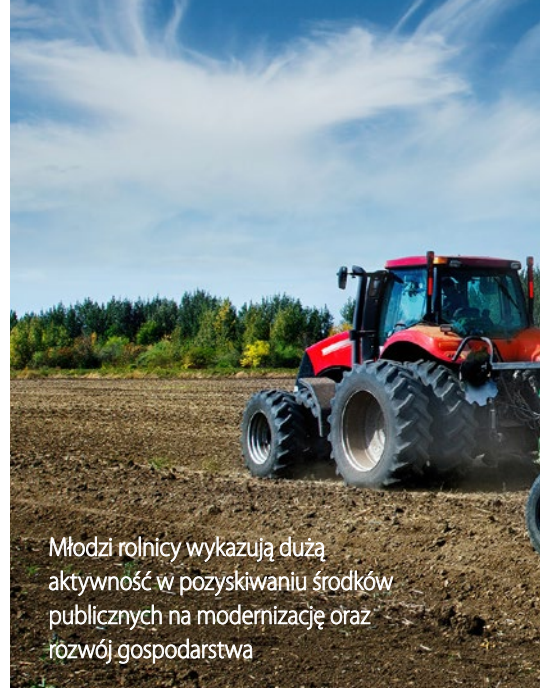
Mac Sharrego w 1992 r. Problem ten jest zatem ugruntowany w polityce rolnej Unii Europejskiej na długo przed przystąpieniem Polski do jej struktur. Obecnie Wspólna Polityka Rolna zawiera szeroką paletę instrumentów pomocy i wsparcia dla młodych rolników zarówno z I, jak i II Filara Wspólnej Polityki Rolnej. Kwestie młodych osób w rolnictwie były i są przedmiotem troski wszystkich krajów europejskich. Instrumenty krajowej polityki rolnej również zawierają wiele instrumentów wspierających, które są modyfikowane w kolejnych ramach finansowania.

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej młodzi rolnicy mogli uzyskać wsparcie ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich 2004–2006”. Polska uzyskała wsparcie na to działanie w wysokości 173,33 mln euro w ramach polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Działanie polegało na udzieleniu wsparcia w postaci premii w wysokości 50 tys. zł. Była ona wypłacana jednorazowo osobie, która po raz pierwszy podejmowała prowadzenie gospodarstwa rolnego zdefiniowanego w kodeksie cywilnym jako gospodarstwo o powierzchni użytków rolnych nie mniejszej niż 1 ha. Ponadto, gospodarstwo musiało spełniać warunek żywotności ekonomicznej. Wariantowo wnioskodawca mógł zadeklarować spełnienie tego warunku nie później niż 5 lat od rozpoczęcia prowadzenia przez niego wskazanego gospodarstwa. Żywotność ekonomiczna określona była na poziomie co najmniej 4 ESU, czyli 4800 euro. Z tego wsparcia skorzystało ówczesnie 14 207 młodych rolników.

W kolejnej perspektywie finansowej realizowanej przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 w działaniu „Ułatwienie startu młodym rolnikom” można

było uzyskać wsparcie 50 tys. zł do 2009 r., a następnie na podstawie nowelizacji rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2010 r. określającego warunki dostępu do działania, kwotę premii zwiększono do 75 tys. zł, uzasadniając zmianę stale zwiększającymi się kosztami koniecznymi do rozpoczęcia samodzielnej działalności rolniczej. Po kolejnej nowelizacji rozporządzenia w 2014 r. w ramach naborów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 premia ta wynosiła 100 tys. zł. Łącznie w całej Polsce z tego wsparcia skorzystało 38 883 młodych rolników. Środki te ułatwiły znacząco przejmowanie lub zakładanie gospodarstw rolnych przez osoby młode, a liczba wniosków złożonych w naborach w 2011 i 2014 r. znacznie przekroczyła limity dostępnej pomocy. Zatem osoby, którym nie udało się uzyskać premii w tych naborach były w znakomitej większości zainteresowane ogłoszeniem kryteriów dostępu i zasad uzyskania wsparcia zaplanowanego w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

Instrumentem dedykowanym młodym rolnikom rozpoczynającym działalność rolniczą w ramach PROW 2014–2020 jest poddziałanie „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników”, typ operacji „Premie dla młodych rolników”. Premia w wysokości 150 tys. zł płatna w II ratach: I rata – 80% całkowitej wartości pomocy – 120 tys. zł (wniosek o płatność I raty składa się w terminie dziewięciu miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy); II rata – 20% całkowitej wartości pomocy – 30 tys. zł (wniosek o płatność II raty składa się po realizacji biznesplanu, jednak nie później niż do dnia upływu trzech lat od dnia wypłaty pierwszej raty pomocy i nie później niż do 31 sierpnia 2025 r.).

Młodzi rolnicy wykazują dużą aktywność w pozyskiwaniu środków publicznych na modernizację oraz rozwój gospodarstwa

Premia w całości musi zostać przeznaczona na prowadzoną w gospodarstwie działalność rolniczą lub przygotowanie do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie w kwocie stanowiącej, co najmniej 100% kwoty pomocy, w tym inwestycje w środki trwałe o szacunkowej wartości równej, co najmniej kwocie stanowiącej 70% kwoty pomocy.

O premię może starać się osoba fizyczna, która m.in.:

- w dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy jest pełnoletnia i ma nie więcej niż 40 lat;
- posiada kwalifikacje zawodowe wynikające z posiadanego wykształcenia albo wykształcenia i stażu pracy w rolnictwie, bądź zobowiąże się do ich uzupełnienia, z wyłączeniem stażu pracy, w okresie 36 miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy;
- przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy, lecz nie wcześniej niż w okresie 24 miesięcy przed dniem złożenia tego wniosku, rozpoczęła prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwie o powierzchni użytków rolnych wynoszącej, co najmniej 1 ha (wyjątki dotyczące niepełnoletności i/lub dziedziczenia);
- najpóźniej w terminie dziewięciu miesięcy od dnia doręczenia decyzji o przyznaniu pomocy

rozpocznie jako kierujący prowadzenie gospodarstwa:

- ✓ powierzchni użytków rolnych równej, co najmniej średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju, a w województwach o niższej średniej – co najmniej średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie oraz nie większej niż 300 ha;
- ✓ którego wielkość ekonomiczna jest nie mniejsza niż 13 000 euro i nie większa niż 150 000 euro.

Dodatkowo należy podkreślić, że w przypadku osób, które posiadają już gospodarstwo rolne i nim kierują istnieje system premiowania osób, które mają nie więcej niż 40 lat, m.in. w następujących instrumentach wsparcia: „Modernizacja gospodarstw rolnych”, „Restrukturyzacja małych gospodarstw”, „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”. W ramach PROW 2014–2020, rolnicy mogą korzystać z różnego rodzaju porad w ramach poddziałania „Wsparcie korzystania z usług doradczych”, a także ze szkoleń organizowanych w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”. Korzystanie z tego rodzaju wsparcia nie wymaga od nich zaangażowania środków własnych. Wydaje się, że młodzi rolnicy rozpoczynający

prowadzenie działalności rolniczej potrzebują porad profesjonalnych doradców, a także szkoleń z zakresu ekonomii, struktury produkcji, innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie, inwestycji związanych z ochroną środowiska.

Bardzo pozytywnie należy ocenić zamiar kontynuacji instrumentu wsparcia dla młodych rolników. W nowym okresie programowania w ramach zreformowanej Wspólnej Polityki Rolnej po 2020 r. również przewidziane są mechanizmy wsparcia dla rolników, w tym młodych osób. Obecnie trwają prace nad Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, w ramach którego proponuje się m.in. interwencje: „Premie dla młodych rolników”, której celem jest ułatwianie młodym rolnikom rozpoczęcia działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym oraz dostosowanie strukturalne gospodarstw rolnych po rozpoczęciu działalności, a także interwencje o charakterze dotacyjnym „Inwestycje w gospodarstwach rolnych” zwiększające konkurencyjność. Celem interwencji jest zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw poprzez racjonalizację technologii produkcji, wprowadzenie nowoczesnych, w tym cyfrowych,

technologii lub innowacji, zmianę profilu produkcji, poprawę jakości produkcji czy zwiększenie wartości dodanej produktu.

Polska aktywnie wykorzystuje możliwości, jakie daje Wspólna Polityka Rolna do zachęcenia młodych rolników do pozostania w rolnictwie i przejmowania gospodarstw.

Atrakcyjność rolnictwa w sposób integralny należy wiązać z atrakcyjnością obszarów wiejskich. O tym, czy ktoś zdecyduje się na pozostanie rolnikiem i mieszkanie na wsi decydują także warunki życia na obszarach wiejskich: dostępność do usług, infrastruktura, możliwość komunikacji czy uzyskanie wykształcenia. Nie należy zatem ograniczać wysiłków, w tym finansowych, na rzecz eliminowania dysproporcji rozwojowych w relacji miasto-wieś. Dostęp do dobrej jakości podstawowych usług publicznych na obszarach wiejskich jest z całą pewnością argumentem za pozostaniem młodej osoby w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Według aktualnych danych statystycznych, w Polsce odsetek młodych rolników jest najbardziej korzystny w całej Unii Europejskiej. Polska wyróżnia się pod tym względem, bo aż 30% młodzieży pochodzącej ze wsi wraca na obszary wiejskie po ukończeniu studiów. Można również zaobserwować zjawisko przemieszczania się na obszary wiejskie młodzieży, która nie pochodzi ze wsi. Świadczy to o tym, że dotychczasowe działania na rzecz młodych rolników w Polsce przynoszą pozytywne rezultaty, m.in. również dlatego wsparcie dla młodych rolników będzie kontynuowane w nowej perspektywie finansowej.

**Departament Wspólnej
Polityki Rolnej MRiRW**
tel. 22 623 18 42

Zdjęcia: Fotolia,
Vitaly Krivosheev.Stock.adobe.com

Turystyka wiejska

Atrakcyjny rodzaj wypoczynku w czasach epidemii koronawirusa i nie tylko

Zbliżają się wyczekiwane przez wszystkich wakacje i większość z nas zastanawia się, gdzie spędzić ten cenny czas, aby skutecznie i bezpiecznie doładować wewnętrzne akumulatory na cały następny rok pracy i nauki. Jest to szczególnie istotne w czasach, gdy wszyscy tak bardzo odczuwamy negatywne skutki trwającej już ponad rok epidemii. Na szczęście ostatnie poluzowanie restrykcji sanitarnych daje nadzieję na prawdziwy wypoczynek poza domem.

wyjatkowy odpoczynek fizyczny i psychiczny.

W czasach epidemii szczególnie istotny jest aspekt bezpieczeństwa, który turystyka wiejska traktuje priorytetowo. Z tego względu zostały specjalnie opracowane Wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego dla funkcjonowania turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki, w trakcie epidemii COVID-19 w Polsce. Zawierają one dokładne wskazówki dotyczące prowadzenia działalności w czasach epidemii.

m.in. częstego mycia rąk, stosowania środków do dezynfekcji dostępnych na terenie całego obiektu, częstego wietrzenia pomieszczeń. Przyjęte zostały zasady współodpowiedzialności za bezpieczeństwo zdrowotne. Zminimalizowano kontakty z gospodarzami, ograniczona została liczba miejsc noclegowych oraz wprowadzono zmiany w sposobie serwowania posiłków.

Oferta polskiej turystyki wiejskiej jest bardzo szeroka. Pod koniec 2020 r. funkcjonowało blisko 8 tys. gospodarstw agroturystycznych posiadających w sumie prawie 86 tys. miejsc noclegowych. Sporo z nich umiejscowionych jest na obszarach bardzo atrakcyjnych turystycznie, ale nie tylko. Bo o ich prawdziwej wartości świadczy nie tyle lokalizacja, co bardzo często niepowtarzalna oferta turystyczna. Obok noclegu oferują m.in. dostęp do urozmaiconej infrastruktury rekreacyjnej, wyjątkowych zasobów przyrodniczych, degustację zdrowych i często unikatowych posiłków przygotowanych z produktów z własnego ogrodu, sadu czy zagrody, a przede wszystkim pozwalają w pełni doświadczyć życia na wsi. To właśnie agroturystyka daje najlepszą możliwość zapoznania się z pracą rolnika, z zasadami funkcjonowania gospodarstwa rolnego czy kulturą ludową. Pozwala przeżyć niezapomniane chwile nie tylko dzieciom, ale i dorosłym.

Planując wakacje warto dodatkowo wziąć pod uwagę fakt, że kwatera agroturystyczna w porównaniu z pensjonatem czy hotelem może być bardzo atrakcyjna

Agroturystyka, dając możliwość nieograniczonego kontaktu z naturą, może dziś z sukcesem konkurować z innymi ofertami wypoczynku

Decydując o jego miejscu konieczne należy rozważyć wypoczynek na polskiej wsi. Turystyka wiejska, w tym jej chyba najbardziej kameralna i swojska odmiana jaką jest agroturystyka prowadzona przez rolników, może obecnie z sukcesem konkurować z innymi ofertami na rynku. Daje ona możliwość nieograniczonego kontaktu z naturą, zapewniającego

Gospodarstwa agroturystyczne to zazwyczaj kameralne obiekty, zamieszkiwane wyłącznie przez gospodarzy i położone na terenach wiejskich. Dają one wyjątkową w obecnych czasach możliwość izolacji. Turyści nie będą więc narażeni na kontakt z innymi wypoczywającymi, co jest nieuniknione w większych obiektach. W kwaterach przestrzegane są procedury

cenowo, a dzięki Polskiemu Bonowi Turystycznemu może być jeszcze tańsza. W ramach programu przyznawane jest jednorazowe świadczenie o wartości 500 zł (lub 1000 zł w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami) na każde dziecko w rodzinie, które nie ukończyło 18. roku życia. Świadczenie można wykorzystać do końca marca 2022 r. do opłacenia pobytów w obiektach noclegowych, w tym gospodarstwach agroturystycznych, a także na sfinansowanie kolonii, obozów i wycieczek dla dzieci. Do programu przystąpiło już ponad 21 tys. podmiotów turystycznych, a wśród nich także przedstawiciele turystyki wiejskiej.

Centralny wykaz podmiotów honorujących bony turystyczne znajduje się na stronie www.bonturystyczny.polska.travel, własne rejestry prowadzą też wybrane portale rezerwacyjne. Wykaz gospodarstw agroturystycznych, z uwzględnieniem tych przyjmujących bony, znaleźć można również na stronie www.odpoczywajnawsi.pl.

Wszelkie istotne informacje dotyczące odpoczynku na wsi znajdują się właśnie na portalu www.odpoczywajnawsi.pl, który utworzony został kilka lat temu na potrzeby projektu „Odpoczywaj na wsi”, realizowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu kreowania wizerunku obszarów

wiejskich jako miejsca atrakcyjnego turystycznie. Na portalu znajdziemy obok informacji nt. poszczególnych gospodarstw także wiele inspiracji dotyczących tej wyjątkowej formy spędzania wolnego czasu, m.in. listę atrakcji turystycznych zlokalizowanych na obszarach wiejskich, takich jak muzea, skanseny, parki etnograficzne, izby rzemiosła czy zagrody edukacyjne. Strona zawiera także materiały przygotowane w ramach poszczególnych kampanii projektu „Odpoczywaj na wsi”.

Departament Oświaty
i Polityki Społecznej MRiRW
tel. 22 623 15 75

Zdjęcie: Prill Mediendesign.Stock.adobe.com

Zdrowa odzież

Nowatorskie zastosowanie lnu, konopi i wełny

Wymagający konsument poszukuje nie tylko modnej, wygodnej i taniej odzieży, ale zwraca też uwagę na odzież prozdrowotną, sportową, wykonaną z naturalnych, nieszkodzących środowisku oraz skórze człowieka włókien, czy inne produkty lecznicze. Do łask wracają zatem włókna roślinne, które w dobie globalizacji zostały wyparte przez syntetyczne materiały i tanie sieciowe produkty. Światowe trendy ekologiczne do produkcji zdrowej odzieży w środowisku domowym oraz w pracy promują włókna lniane. Ale również włókna konopne przykuwają coraz większą uwagę.

Włókno lniane i konopne są surowcami, dzięki którym wykonane z nich wyroby odzieżowe wyróżniają się wysokimi walorami prozdrowotnymi, wspierającymi funkcjonowanie organizmu człowieka.

Udział tych włókien w wyrobach włókienniczych w znacznym stopniu przyczynia się do poprawienia ich właściwości użytkowych. Włókno lniane i konopne, dzięki rozwojowi technik przędzenia, pozwalają na wytworzenie przędz charakteryzujących się dużą cienkością, równomiernością i dobrą wytrzymałością. Te cechy sprawiają, że otrzymuje się przędze o najwyższej jakości. Włókna łykowe zawarte w lnianych i konopnych mogą być wykorzystane jako składnik przędz mieszkankowych z bawełną, wełną, czy włóknami chemicznymi stanowiąc unikatową wartość dodaną. Mogą służyć też do produkcji nowoczesnych wyrobów odzieżowych, tj. swetrów, spódnic, bluzek, koszul, marynarek, spodni, płaszczy, skarpet itp. Takie wyroby można również poddać procesowi naturalnego barwienia barwnikami

pozyskanymi z roślin o prozdrowotnych właściwościach, dzięki czemu barwiona naturalnie odzież zyskuje nie tylko nietuzinkową kolorystykę, ale także wpływa na wzbogacenie właściwości odzieży lnianej i/lub konopnej. Wyroby te w ocenie marketingowej uzyskują bardzo wysokie oceny za komfort i higienę użytkowania, a także ich duży stopień ekologiczności na każdym poziomie produkcji oraz późniejszej utylizacji.

Technologia wytwarzania funkcjonalnych produktów tekstylnych opiera się na maksymalizacji zastosowania naturalnych surowców, dzięki czemu jest przyjazna środowisku, a odpady powstałe na poszczególnych etapach powstawania produktu można poddać recyklingowi. Jednocześnie otrzymany w wyniku opracowanej technologii wyrób kosmetykstylny

Włókno lniane i konopne są surowcami, dzięki którym wykonane z nich wyroby odzieżowe wyróżniają się wysokimi walorami prozdrowotnymi

odnajdzie rzeszę odbiorców przez wzgląd na połączenie w jednym produkcie możliwości pielęgnacji skóry, zadbania o zdrowie z aktualnymi trendami mody i komfortu użytkowania.

Spośród włókien naturalnych na szczególną uwagę zasługuje również wełna. Jest to przyjazny dla środowiska naturalnego, biodegradowalny surowiec, należący do grupy włókien białkowych. Wełna pozyskiwana jest z okrywy włosowej głównie owiec, ale także wielbłądów, lam czy kóz. Budowa włókna wełny, na którą składają się takie elementy jak: kutikula, subkutikula, kora, komórki kory, makro-, mikro- i profibryle oraz cząsteczki keratyny, wpływa na jej unikatowe właściwości. Najważniejsze zalety włókna wełnianego to higroskopijność, ciepłochronność, odprężność, zdolność do spiłniania oraz ognioodporność. Włókna wełny najszersze zastosowanie znalazły w przemyśle tekstylnym do produkcji tkanin i dzianin przeznaczonych na wyroby odzieżowe.

Do najszlachetniejszych surowców włókienniczych należą wełna owcza i włókno alpaka. Wełna pozyskana od tych zwierząt pozytywnie wpływa na zdrowie człowieka,

np. wełna przynosi ulgę w bólach mięśni, stawów, kręgosłupa, poprawia krążenie krwi, jest także najlepszym naturalnym produktem termoregulacyjnym.

W ramach programu wieloletniego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który realizował IWNIRZ w Poznaniu, na bazie przędz wełnianych opracowano prototypy produktów chroniące ciało użytkownika przed niekorzystnymi dla zdrowia zjawiskami atmosferycznymi, jak wiatr czy zimno. Wytworzono też dzianiny o różnych splotach dziewiarskich, które następnie posłużyły do opracowania prototypów produktów z przeznaczeniem do sportu i turystyki (kolekcja odzieży na bazie wełny owczej i włókna alpaka), a także prototypów produktów specjalnych – wspomagających leczenie dolegliwości bólowych mięśni i stawów, takich jak pasy grzewcze i kołnierze z ziołami wspomagające leczenie dolegliwości bólowych części szyjnej i lędźwiowej kręgosłupa.

Wśród prototypów produktów proponowana jest kolekcja odzieży sportowej wykonana na bazie wełny owczej i włókna alpaka (bluzy, kamizelki, koszulki, spodenki), wełniane skarpety, czapki, opaski

na głowę, rękawice, rękawy chroniące przedramiona, a także kołnierze wełniane z ziołami i gorczycą wspomagające leczenie dolegliwości bólowych części szyjnej kręgosłupa oraz pasy wełniane grzewcze wspomagające leczenie dolegliwości bólowych ramion i pleców, a także części lędźwiowej kręgosłupa.

Więcej informacji o innowacyjnych produktach opracowanych w ramach programu wieloletniego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi *Odbudowa i zrównoważony rozwój produkcji oraz przetwórstwa naturalnych surowców włóknistych dla potrzeb rolnictwa i gospodarki* można znaleźć na stronie internetowej pod adresem: <https://www.iwnirz.pl/strona,348.html>.

Prototypy te stanowią ofertę dla przemysłu, czekając na wdrożenie do masowej produkcji, która pozwoli na zaspokojenie potrzeb polskiego społeczeństwa.

**Instytut Włókien Naturalnych
i Roślin Zielarskich
Departament Klimatu i Środowiska
MRiRW
tel. 22 623 21 51**

Zdjęcia: Ivaart.Stock.adobe.com,
Drobot Dean.Sock.adobe.com

Miód w Polsce

„Miód jest naturalną słodką substancją wytwarzaną przez pszczoły *Apis mellifera* z nektaru kwiatów lub z wydzielin żywych części roślin, lub też wydalin owadów ssących soki żywych części roślin, które pszczoły zbierają, przenoszą i łączą ze specyficznymi substancjami własnymi, składają i pozostawiają do dojrzewania w plastrach” – to definicja miodu według obowiązującego prawa.

Miód, jak inne produkty żywnościowe pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do spożycia przez ludzi, powinien spełniać określone wymagania dotyczące jego charakterystyki, właściwości i składu chemicznego. Wymagania te są sprecyzowane w prawie krajowym i w normach międzynarodowych. Nadzór nad przestrzeganiem powyższych aktów prawnych oraz kontrola jakości produktów pszczelich (zgodnie z odpowiednimi przepisami) leży w gestii: Inspekcji Jakości Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Weterynaryjnej i Inspekcji Sanitarnej.

1 stycznia 2003 r. przestała obowiązywać Polska Norma na miód pszczeli PN-88/A-77626. Jednocześnie nie zostały unieważnione ustalenia zawarte w tym akcie

prawnym dotyczące jakości miodu. Norma ta jest dalej stosowana, jednak na zasadzie dobrowolności. Wynika to z ustawy o *normalizacji* z 12 września 2002 r. (Dz.U. Nr 169 poz.1386 z póź. zm).

3 października 2003 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz.U. z 2003 r. Nr 181 poz. 1773), według którego rozróżnia się następujące rodzaje miodu w zależności od pochodzenia:

- miód nektarowy (N) – będący miodem wytwarzanym przez pszczoły z nektaru roślin, wydzielanego z nektarników kwiatowych lub pozakwiatowych;
- miód spadziowy (S) – będący miodem wytwarzanym przez

pszczoły głównie z wydalin owadów ssących soki żywych części roślin lub wydzielin żywych części roślin;

- miód nektarowo-spadziowy (NS) – będący miodem wytwarzanym przez pszczoły z nektaru roślin i z wydalin owadów ssących soki żywych części roślin lub wydzielin.

Ponadto miód powinien spełniać następujące wymagania organoleptyczne:

- barwa – od prawie bezbarwnej do ciemnobrązowej;
- konsystencja – płynna, lepka, częściowo lub całkowicie skrzystalizowana;
- smak – zmienny, w zależności od odmiany;
- zapach – zmienny, w zależności od odmiany.

Miód odbierany zgodnie ze sztuką pszczelarską i weterynaryjnymi zasadami higieny się nie psuje.

Za niesamowitą trwałość miodu odpowiada nadtlenek wodoru. Substancja ta jest wynikiem utleniania glukozy do kwasu glukonowego. Tę reakcję z kolei zawdzięczamy nikomu innemu, jak tylko pszczołom. Proces utlenienia glukozy jest bowiem możliwy dzięki specjalnemu enzymowi o nazwie inwertaza zawartemu w ślinie pszczoł. Dodatkową konserwację zapewniają miodom flawonoidy, czyli związki o właściwościach grzybobójczych, antybakteryjnych i przeciwutleniających.

Psucie miodu to proces fermentacji, którą można stwierdzić już na podstawie jego smaku, zapachu i wyglądu. Początek fermentacji charakteryzuje się wyczuwalnym owocowym smakiem. Z czasem można w nim zauważyć pęcherzyki gazów, a zapach miodu staje się podobny do piwa. Jest to fermentacja typu alkoholowego, a powodować ją mogą niektóre gatunki drożdży z rodzaju *Zygosaccharomyces*, odznaczające się wytrzymałością na duże stężenie cukru. Drożdże te działają w rozrzedzonym miodzie na glukozę i fruktozę, w wyniku czego powstaje alkohol etylowy, dwutlenek węgla i energia.

Przyczyną fermentacji miodu może być odbieranie pszczołom niedojrzałego (niezasklepionego) miodu do wirowania. Zawarte w miodzie drożdże osmofilne, które są przyczyną fermentacji, stają się aktywne w miodach o podwyższonej zawartości wody. Im więcej wody znajduje się w miodzie, tym większe jest ryzyko, że miód sfermentuje. Prawdopodobieństwo sfermentowania miodu zwiększa się także, jeżeli nastąpiło w nim rozwarstwienie. Na dnie słoika osadza się skryształizowana glukoza, natomiast bogata w wodę warstwa płynna fruktozy zbiera się na

powierzchni. Fermentację może również spowodować nieumiejętne kremowanie miodu, jeżeli podczas mieszania do miodu dostanie się dużo wilgotnego powietrza. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym fermentacji jest przechowywanie miodu w nieszczelnych pojemnikach, w pomieszczeniu wilgotnym i zbyt ciepłym.

Istnieją jednak przypadki fermentacji miodu dojrzałego, objawiające się burzeniem oraz rośnięciem w całej swojej masie. Przyczyną takiego stanu rzeczy mogą być rozwijające się w środowisku beztlenowym drożdże z rodzaju *Torula* lub *Torulopsis*. Pochodzą one głównie z nektaru i spadzi.

Czasem w słoiku skryształizowanego miodu widoczne są białe przebarwienia przypominające kwiaty mrozu na szybie, które traktowane są przez klientów jako oznaki psucia się miodu, co jest absolutną nieprawdą. Między ściankami słoika a miodem znajduje się warstwa powietrza, którą z czasem wypełnia krystalizująca glukoza. Powietrze pozostające między kryształami powoduje ich optyczne rozjaśnienie, przez co wydają się one białe. Przyczyną powstawania białych przebarwień może być więc konsystencja miodu, ale też na przykład duża różnica temperatur między słoikiem a miodem lub przechowywanie miodu w pomieszczeniu z dużymi wahaniami temperatury. Zjawiska tego można uniknąć poprzez osiągnięcie optymalnej konsystencji miodu przed rozlaniem. W tym celu miód powinien być odpowiednio mieszany (kremowany). Dotyczy to szczególnie miodów letnich, w których stosunek fruktozy do glukozy powoduje zwolnioną krystalizację. Optymalną krystalizację takich miodów można uzyskać poprzez zaszczepienie ich drobnokrystalicznym

miodem rzepakowym. Nie jest to konieczne, jeżeli miód najpierw jest przechowywany w większych pojemnikach. Zgodnie z obowiązującymi przepisami miody dostępne w sklepach i u pszczelarzy mają datę spożycia maksymalnie do 3 lat od daty miodobrania. Pojemniki, w których jest przechowywany miód muszą posiadać dokument potwierdzający ich dopuszczenie do bezpośredniego kontaktu z żywnością.

Pszczoła miodna jako owad użytkowy została uznana za zwierzę gospodarskie na mocy ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o *organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich wraz z późniejszymi zmianami*. W konsekwencji tego zapisu, to właśnie Inspekcja Weterynaryjna sprawuje nadzór nad prowadzeniem gospodarstwa pasiecznego, w którym są utrzymywane pszczoły. Służba weterynaryjna dogląda gospodarstwa zarówno w zakresie stanu zdrowotnego pasieki, jak i jakości jej produktów, co jest regulowane odpowiednimi przepisami. Pszczelarz produkujący i sprzedający konsumentowi nieprzetworzone produkty pszczele, według obowiązujących przepisów prawnych jest producentem żywności pochodzenia zwierzęcego. Z tego też tytułu obowiązują go nie tylko przepisy dotyczące utrzymania pszczoł i jakości samych produktów pszczelich, ale przede wszystkim przepisy regulujące warunki pozyskiwania tych produktów. Mimo że na chwilę obecną pszczelarstwo nie ma wyodrębnionych aktów prawnych, to regulacje dotyczące poszczególnych zagadnień z tego zakresu zawarte są w licznych ustawach i aktach wykonawczych wydanych w formie rozporządzeń lub instrukcji.

Pierwszym warunkiem jest zarejestrowanie swojej pasieki w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii. Obowiązek rejestracji gospodarstwa pasiecznego wynika z ustawy z 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, w rozumieniu której posiadanie pasieki jako „utrzymywanie zwierząt gospodarskich w celu umieszczenia na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt” jest działalnością nadzorowaną. Podjęcie działalności nadzorowanej (w tym prowadzenie pasieki) jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu zamiaru prowadzenia tej działalności powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na miejsce lokalizacji pasieki, a nie zamieszkania pszczelarza czy usytuowania pracowni pszczelarskiej. Zgłoszenia dokonujemy w formie pisemnej, podając następujące informacje:

- imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres pszczelarza;
- określenie rodzaju i zakresu działalności nadzorowanej, którą wnioskodawca zamierza prowadzić, np. pozyskiwanie miodu;
- określenie lokalizacji pasieki i zabudowań pasiecznych.

Na podstawie powyższych danych pszczelarz otrzymuje weterynaryjny numer identyfikacyjny swojej pasieki. Należy zaznaczyć, że w odniesieniu do pasiek jako miejsc utrzymywania zwierząt, nie wydaje się decyzji stwierdzającej spełnienie wymogów weterynaryjnych. Pasieki podlegają jedynie wpisaniu do rejestru prowadzonego przez właściwego dla miejsca lokalizacji pasieki powiatowego lekarza weterynarii. Rejestracja pasieki ma znaczenie przeciwepizootyczne, czyli do celów zwalczania i monitorowania chorób.

Po skończonej rejestracji pasieki pszczelarz może zarejestrować sprzedaż bezpośrednią. Dopóki pszczelarz nie uzyska prawa do sprzedaży bezpośredniej od powiatowego lekarza weterynarii, nie może sprzedawać swoich produktów pszczelich i nie ma znaczenia czy miejscem sprzedaży jest własny dom, pasieka, czy też rynek. Dodatkowo produkty te muszą pochodzić z pasieki bądź pasiek będących w posiadaniu pszczelarza ubiegającego się o sprzedaż bezpośrednią. Innymi słowy – pszczelarz może w ramach sprzedaży bezpośredniej sprzedawać tylko i wyłącznie produkty pszczele pochodzące z własnej lub własnych pasiek. W ramach sprzedaży bezpośredniej nie wolno skupować produktów pszczelich od innych pszczelarzy i ich sprzedawać. W świetle prawa pszczelarz sprzedający produkty pszczelarskie pochodzące z pasiek innych pszczelarzy kwalifikowany jest już jako zakład przetwarzający, dla którego są ostrzejsze wymagania prawne. Działalność taka podlega rejestracji, zaś organem właściwym jest powiatowy lekarz weterynarii zgodnie z właściwością terytorialną dla miejsca prowadzenia planowanej działalności. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z 16 grudnia 2005 r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1753) wniosek o wpis zakładu do rejestru należy złożyć w formie pisemnej w terminie co najmniej 30 dni przed dniem rozpoczęcia działalności, natomiast informacje, które powinien zawierać wniosek zostały wskazane w art. 21 ust. 2 ww. ustawy. Powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję administracyjną w sprawie wpisu danego zakładu do rejestru zakładów i nadaje takiemu zakładowi weterynaryjny numer identyfikacyjny. Rozpoczęcie prowadzenia

działalności jest możliwe dopiero po otrzymaniu od powiatowego lekarza weterynarii ww. decyzji.

Najważniejsze przepisy Unii Europejskiej i przepisy krajowe dotyczące m.in. wymagań higieniczno-sanitarnych, mające w całości lub w pewnym zakresie zastosowanie w przedmiotowej działalności, stanowią:

- rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28 stycznia 2002 r. *ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności*;
- rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie higieny środków spożywczych*;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z 25 października 2011 r. *w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004*;
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 931/2011 z 19 września 2011 r. *w sprawie wymogów dotyczących możliwości śledzenia ustanowionych rozporządzeniem (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego*;
- ustawa z 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz.U. z 2020 r. poz. 2021);
- ustawa z 16 grudnia 2005 r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego* (Dz.U. z 2020 r. poz. 1753);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 23 grudnia

2014 r. w sprawie znakowania poszczególnych rodzajów środków spożywczych (Dz.U. 2015 poz. 29 z późn. zm.).

W przypadku sprzedaży bezpośredniej wymagania weterynaryjne są wymaganiami minimalnymi. Pszczelarz, dostosowując się do wymagań sprzedaży bezpośredniej, spełnia jedynie minimum sanitarne wymagane przez przepisy prawa w tym zakresie. Wymogi z zakresu higieny żywności określono w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 30 września 2015 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz.U. z 2015 r., poz. 1703). Pszczelarz ma obowiązek zgłoszenia do Powiatowego lekarza weterynarii zamiar prowadzenia sprzedaży produktów pszczelich w terminie 30 dni przed rozpoczęciem tej działalności. Jeśli pszczelarz posiada pasiekę w danym powiecie i w tym samym powiecie pozyskuje produkty pszczele to rejestracja pasieki i sprzedaży bezpośredniej jest do-

konywana u jednego powiatowego lekarza weterynarii odpowiedniego dla miejsca stacjonowania pasieki i pozyskiwania produktów pszczelich. W przypadku, gdy pasieka jest umiejscowiona w jednym powiecie, a miód odbierany jest w innym, pszczelarz rejestruje pasiekę u powiatowego lekarza weterynarii odpowiedniego do miejsca stacjonowania pasieki, natomiast sprzedaż bezpośrednią rejestruje u powiatowego lekarza weterynarii odpowiedniego dla miejsca odbierania miodu.

Pszczelarze mają również możliwość sprzedaży produktów

pszczelich z własnej pasieki prowadząc działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD). W ramach takiego handlu możliwe jest m.in. przetwórstwo i zbywanie wytworzonej żywności konsumentom końcowym, a także na rzecz zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego, zlokalizowanych na ograniczonym obszarze.

Pszczelarze mogą rozpocząć działalność w ramach rolniczego handlu detalicznego po uprzedniej rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. W tym celu, na 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności, należy złożyć stosowny wniosek do właściwego ze względu na siedzibę zakładu lub miejsce prowadzenia działalności powiatowego lekarza weterynarii. W przypadku działalności w ramach rolniczego handlu detalicznego zastosowanie mają przepisy rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych oraz przepisy rozporządzenia wydanego w jego trybie, tj. rozporządzenie (WE) Komisji nr 2073/2005 z 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych. Tym samym podmioty prowadzące RHD są zobowiązane do spełniania wymogów określonych w przepisach ww. rozporządzeń.

Sprzedaż żywności w ramach rolniczego handlu detalicznego objęta jest limitami wskazanymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 16 grudnia 2016 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania (Dz.U. z 2016 r., poz. 2159).

Inną formą dystrybucji miodu jest pośrednictwo w obrocie tymi

produktami, które również podlega rejestracji.

Spełnienie wymagań weterynaryjnych dla miejsc pozyskiwania i prowadzenia sprzedaży bezpośredniej produktów pszczelich kontrolowane jest przez właściwego terytorialnie powiatowego lekarza weterynarii z częstotliwością określoną na podstawie analizy ryzyka. W oparciu o ustalenia zawarte w protokole kontroli powiatowy lekarz weterynarii nakłada obowiązki na kontrolowanego, celem zapewnienia spełnienia wymagań weterynaryjnych i bezpieczeństwa żywności wprowadzanej na rynek. W przypadku stwierdzenia uchybień muszą one zostać usunięte. Pszczelarze mają obowiązek wprowadzania na rynek miód bezpieczny dla konsumenta. W ramach wspomnianego wcześniej nadzoru pobierane są także próbki miodu do badań na obecność pozostałości substancji leczniczych weterynaryjnych. Badanie wykonywane jest zgodnie z ustalonym harmonogramem od wybranych pszczelarzy. Powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów, które prowadzą sprzedaż bezpośrednią.

Na koniec kwietnia 2021 r. w Polsce bezpośrednią sprzedaż nieprzetworzonych produktów pszczelich prowadziły 10 392 podmioty, 7674 podmioty prowadziły rolniczy handel detaliczny w zakresie nieprzetworzonych produktów pszczelich, a 87 podmiotów prowadziło działalność w zakresie konfekcjonowania miodu i produktów pszczelarskich.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcia: Konik60.Stock.adobe.com,
Charactoon.Stock.adobe.com,
Razihusin.Stock.adobe.com

IJHARS Renoma pod ochroną

Priorytetowym celem wpisywania nazw produktów rolnych i środków spożywczych do rejestru chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych lub rejestru gwarantowanych tradycyjnych specjalności jest ich ochrona przed wykorzystaniem prowadzącym do nieuczciwego czerpania korzyści z renomy zarejestrowanych nazw, które spełniają specyficzne wymogi jakościowe.

Prawna ochrona zarejestrowanych nazw prowadzona przez organy kontrolne i jednostki certyfikujące zapewnia uczciwą konkurencję oraz gwarantuje, że produkty oznaczone unijnymi symbolami są autentyczne i posiadają wyjątkowe cechy jakościowe.

■ Zasady ochrony nazw zarejestrowanych jako ChNP, ChOG lub GTS

Do unijnego rejestru chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych (ChNP i ChOG) lub rejestru gwarantowanych tradycyjnych specjalności (GTS) wpisywane są nazwy produktów, które mają specyficzne cechy jakościowe wynikające z obszaru, na którym są wytwarzane (ChNP, ChOG) lub z tradycyjnych metod produkcji czy tradycyjnego składu (GTS).

Procedura rejestracyjna jest wnikliwa i wieloetapowa, odbywa się zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. W wyniku tak złożonego procesu do rejestru wpisywane są

produkty, które faktycznie posiadają wyjątkową, specyficzną jakość i dzięki temu uzyskują prawną ochronę przed nieuczciwym wykorzystywaniem ich renomy.

Aby zapewnić realną ochronę nazw zarejestrowanych jako ChNP, ChOG czy GTS, unijne przepisy określają szeroki zakres praktyk, które są niedozwolone. Nazwy chronione nie mogą być wykorzystywane w celach komercyjnych, w sposób bezpośredni i pośredni, w odniesieniu do produktów nieobjętych rejestracją, jeśli produkty te są porównywalne do produktów zarejestrowanych pod tą nazwą lub jeśli jej stosowanie stanowi wykorzystywanie renomy chronionej nazwy, w tym również w sytuacji, gdy produkty te są wykorzystywane jako składnik.

Wykorzystywanie renomy zarejestrowanej nazwy jest jedną z najbardziej powszechnych praktyk naruszających zakres ochrony. Jednocześnie tego typu czyny są często trudne do wychwycenia przez organy kontrolne, ponieważ

są niejednoznaczne, a ich ocena zależy od subiektywnego poglądu. Ta praktyka stosowana jest w przypadku produktów powszechnie znanych o znaczącej renomie, takich jak np. grecki ser Feta zarejestrowany jako chroniona nazwa pochodzenia. Ze względu na tę renomę jest on często fałszowany lub jego renoma jest bezprawnie wykorzystywana. Nawet internetowa encyklopedia „Wikipedia” podaje, że Feta jest serem bardzo chętnie podrabianym. Jak podaje to źródło, według danych greckiego ministerstwa rolnictwa światowy rynek sprzedaży sera Feta osiąga 400–500 tys. ton, podczas gdy Grecja eksportowała w roku 2003 jedynie 89 tys. ton. Świadczy to o ogromnej skali podrabiania sera Feta, a także o jego dużej renomie. Przykładem wykorzystywania zarejestrowanej nazwy jest oferowanie produktu w sposób sugerujący konsumentowi, że jest on wytworzony tak samo jak produkt zarejestrowany, przy jednoczesnym nieużywaniu wprost chronionej nazwy np. „ser tak dobry jak prawdziwa Feta”.

Ponadto zarejestrowane nazwy są chronione przed wszelkiego rodzaju niewłaściwym stosowaniem, imitacją lub przywołaniem, nawet jeśli podano prawdziwe pochodzenie produktów lub usług, lub jeśli chroniona nazwa została przetłumaczona, lub towarzyszą jej określenia takie jak: „styl”, „typ”,

„metoda”, „zgodnie z recepturą stosowaną”, „imitacja” itp., w tym jeśli produkty te są wykorzystywane jako składnik. Oznacza to, że produkt, który nie spełnia wymagań specyfikacji nie może być nazwany np. „ser w stylu oscypka” (użycie zwrotu „w stylu”), „wyprodukowany tak jak oscypek” (nawiązanie do metod i receptury produkcji) czy też „oscypek znad morza” (użycie chronionej nazwy z podaniem prawdziwego pochodzenia produktu). Dodatkowo naruszenie zasad ochrony zarejestrowanych nazw może nastąpić poprzez użycie oznaczeń graficznych (a nie tylko elementu słownego), które może przywołać konsumentowi na myśl produkty objęte tą nazwą. Pojęcie „przywołania” uwzględnia sytuację, w której wyrażenie zastosowane do oznaczenia produktu zawiera część zarejestrowanej nazwy, powodując, że gdy konsument zetknie się z nazwą tego produktu, w jego umyśle powstanie wyobrażenie produktu, którego nazwa podlega ochronie, uwzględniając w danym wypadku zawarcie w kwestionowanej nazwie części chronionego oznaczenia geograficznego, fonetyczne lub wizualne podobieństwo tej nazwy z tym oznaczeniem lub też „bliiskość konceptualną” między wspomnianą nazwą a wspomnianym oznaczeniem. A zatem, oznaczenia graficzne mogą bezpośrednio przywołać na myśl konsumentowi wyobrażenie produktów oznaczonych zarejestrowaną nazwą ze względu na ich bliskość konceptualną z taką nazwą.

Zakres ochrony obejmuje również wszelkie inne fałszywe lub mylące wskazania odnoszące się do pochodzenia, charakteru lub podstawowych właściwości produktu, które są podane na opakowaniu wewnętrznym lub zewnętrznym, w materiale reklamowym lub dokumentach odnoszących się do danego produktu oraz opakowaniem

produktu w pojemnik mogący przekazać fałszywe wrażenie co do jego pochodzenia. Zarejestrowane nazwy są również chronione przed wszelkimi innymi praktykami mogącymi wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu. Do takich praktyk można zaliczyć wykorzystywanie charakterystycznego wyglądu produktu, który kojarzy się z produktem ChNP, ChOG, GTS.

Dobrym przykładem jest tutaj stosowanie kształtu typowego dla oscypka (ChNP) w odniesieniu do serów, które nie są wytworzone zgodnie ze specyfikacją i nie posiadają certyfikatu zgodności lub świadectwa jakości. Stosowanie typowego dla produktów posiadających zarejestrowane nazwy kształtu w produktach innych niż ChNP może być mylące i wprowadzać konsumentów w błąd. Ta praktyka jest szczególnie myląca, gdy stosowana jest w regionie górskim, gdzie powszechnie wyrabiane i luzem sprzedawane są oscypki. Konsument spodziewa się, że kupując ser w kształcie oscypka, w regionie gdzie jest wytwarzany, otrzymuje produkt oryginalny.

Warto wspomnieć, że do grudnia 2020 r. kwestia wykorzystywania wyglądu lub kształtu produktu posiadającego zarejestrowaną nazwę, jako praktyki bezprawnej, była sporna i podważana, ponieważ ochrona co do zasady tyczy

się nazwy a nie wyglądu. Jednak w grudniu 2020 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał wyrok w sprawie wykorzystywania wyglądu charakterystycznego dla produktu objętego rejestracją francuskiego sera „Morbier” ChNP. „Morbier” jest to ser z surowego mleka krowiego, prasowany, niegotowany, o kształ-

Zarejestrowane nazwy są chronione przed praktykami mogącymi wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu. Do takich praktyk można zaliczyć wykorzystywanie charakterystycznego wyglądu produktu, kojarzącego się z produktem ChNP, ChOG, GTS. Dobrym przykładem jest tutaj stosowanie kształtu typowego np. dla oscypka (ChNP)...

cie płaskiego walca, o płaskich ścianach bocznych i lekko wypukłym spodzie. Ser ten posiada czarny, przebiegający środkiem poziomy pasek, przylegający do masy i ciągnący się przez cały plaster.

Chodziło w tym przypadku o to, że ser nieodpowiadający specyfikacji miał wygląd sera posiadającego chronioną nazwę pochodzenia

(w szczególności posiadał charakterystyczny czarny poziomy pasek przebiegający środkiem), co mogło być mylące dla konsumenta oraz powodowało nieuprawnione czerpanie korzyści z renomy ChNP.

Co się tyczy kwestii czy powielenie kształtu lub wyglądu produktu objętego zarejestrowaną nazwą

...czy francuskiego sera Morbier, w odniesieniu do serów, które nie są wytworzone zgodnie ze specyfikacją i nie posiadają certyfikatu zgodności lub świadectwa jakości

może stanowić praktykę zakazaną, należy zauważyć, że faktycznie, ochrona przewidziana w przepisach dotyczy zarejestrowanej nazwy, a nie produktu objętego tą nazwą. Wynika z tego, że ochrona ta nie ma na celu zakazania stosowania technik produkcji lub powielania jednej lub wielu z cech wskazanych w specyfikacji produktu objętego zarejestrowaną nazwą, ze względu na to, że zostały one wymienione w specyfikacji, w celu wytworzenia innego produktu nieobjętego

rejestracją. Niemniej jednak, zważywszy na niewyczerpujący charakter wyrażenia „wszelkie inne praktyki” zawartego w art. 13 ust. 1 lit. d) rozporządzenia nr 1151/2012, nie można wykluczyć, że powielenie kształtu lub wyglądu produktu objętego zarejestrowaną nazwą, która to nazwa nie widnieje ani na danym produkcie, ani na jego opakowaniu, może wchodzić w zakres stosowania tych przepisów. Będzie to miało miejsce w przypadku, gdy to powielenie może wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia rozpatrywanego produktu. Aby ocenić czy ma to miejsce, należy, po pierwsze, przyjąć za punkt odniesienia sposób postrzegania przeciętnego konsumenta europejskiego, właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego, a po drugie – uwzględnić wszystkie czynniki mające znaczenie w niniejszym przypadku, w tym sposób prezentacji i sprzedaży rozpatrywanego produktu klientom oraz kontekst faktyczny sprawy.

Przy rozpatrywaniu tego typu spraw należy w szczególności dokonać oceny, czy element kształtu lub wyglądu stanowi cechę charakterystyczną dla tego produktu i szczególnie odróżniającą, tak że jego powielenie może, w połączeniu ze wszystkimi istotnymi w danej sprawie czynnikami, doprowadzić konsumenta do przekonania, że produkt charakteryzujący się tą

powieloną cechą jest produktem objętym tą zarejestrowaną nazwą.

■ Produkty posiadające chronione nazwy jako składniki produktów niezarejestrowanych w systemie chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych i gwarantowanych tradycyjnych specjalności

Produkty ChNP, ChOG, GTS można wykorzystywać jako składniki innych produktów i wówczas także możliwe jest stosowanie zarejestrowanej nazwy w następujący sposób:

- w wykazie składników środka spożywczego, a także
- w ramach lub w pobliżu nazwy handlowej danego środka spożywczego zawierającego produkty z zarejestrowaną nazwą, a także przy etykietowaniu, prezentacji i reklamie tego środka spożywczego, pod warunkiem, że spełnione są następujące warunki:

- ✓ przedmiotowy środek spożywczy nie zawiera żadnego innego „porównywalnego składnika”, czyli żadnego innego składnika, który całkowicie lub częściowo zastępuje składnik posiadający ChNP lub ChOG,
- ✓ procentowa ilość składnika posiadającego ChNP lub ChOG w produkcie, jest wskazana w ramach lub w pobliżu nazwy tego produktu, a jeśli nie, to przynajmniej w wykazie składników obok nazwy danego składnika,
- ✓ składnik posiadający ChNP lub ChOG używany jest w ilości wystarczającej do nadania środkowi spożywczemu podstawowej cechy charakterystycznej.

Jeśli powyższe założenia są spełnione, wówczas unijne zapisy („chroniona nazwa pochodzenia”, „chronione oznaczenie

geograficzne”), skróty (ChNP, ChOG) lub symbole towarzyszące zarejestrowanej nazwie powinny być wykorzystywane przy etykietowaniu, w ramach lub w pobliżu nazwy handlowej, lub w wykazie składników danego środka spożywczego jedynie wtedy, gdy jest oczywiste, że ten środek spożywczy nie jest sam w sobie ChNP lub ChOG. W przeciwnym razie mielibyśmy do czynienia z nieodpowiednim wykorzystaniem renomy ChNP lub ChOG oraz z wprowadzeniem konsumenta w błąd.

Przy znakowaniu produktów należy również wziąć pod uwagę, że jeśli składnik porównywalny ze składnikiem posiadającym ChNP lub ChOG został zawarty w środku spożywczym, nazwa zarejestrowana jako ChNP lub ChOG powinna występować jedynie w wykazie składników, zgodnie z zasadami podobnymi do tych, które obowiązują w stosunku do pozostałych składników, które są tam wymienione. W szczególności należy stosować jednakowe znaki (czcionka, rozmiar, kolor itd.).

■ Rola grup producentów w ochronie zarejestrowanych nazw jako ChNP, ChOG lub GTS

Istotną rolę w zapewnianiu ochrony zarejestrowanych nazw może pełnić grupa producentów danego produktu. Przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1151/2012 dają grupom podstawę prawną do działań, których celem jest zapewnienie gwarancji jakości, renomy i autentyczności produktów danej grupy na rynku, poprzez monitorowanie stosowania nazw w handlu oraz – tam gdzie to konieczne – poprzez informowanie właściwych organów kontrolnych i jednostek certyfikujących. Grupy producentów mogą podejmować działania, których celem jest zapewnienie odpowiedniej ochrony prawnej chronionej nazwie

pochodzenia lub chronionemu oznaczeniu geograficznemu i intelektualnym prawom własności, które są z nimi bezpośrednio związane. Ponadto grupa może podejmować inicjatywy, których celem jest przekazywanie konsumentom wiedzy o cechach produktów stanowiących ich wartość dodaną, takie jak np. przygotowywanie działań informacyjnych i promocyjnych.

■ Działania IJHARS na rzecz ochrony zarejestrowanych nazw jako ChNP, ChOG lub GTS

Za egzekwowanie ochrony zarejestrowanych nazw jako ChNP, ChOG lub GTS odpowiedzialna jest Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. W celu zapewnienia ochrony zarejestrowanym nazwom organy IJHARS przeprowadzają planowe i doraźne kontrole, mające na celu wyeliminowanie z rynku produktów oznakowanych w sposób naruszający przepisy o ochronie zarejestrowanych nazw jako ChNP, ChOG lub GTS. Dla zwiększenia skuteczności w identyfikowaniu bezprawnych praktyk, pracownicy GIJHARS prowadzą stały monitoring wykorzystywania zarejestrowanych nazw jako ChNP, ChOG, GTS w odniesieniu do produktów wprowadzanych na rynek. Ponadto GIJHARS obsługuje skrzynkę e-mail: ochronaoznaczen@ijhars.gov.pl, na którą każdy może zgłosić zaobserwowane nielegalne działania na rynku (lub ich podejrzenie), co bezpośrednio przyczynia się do skuteczniejszego eliminowania bezprawnych praktyk i ochrony produktów posiadających zarejestrowane nazwy jako ChNP, ChOG lub GTS przed zafałszowaniami. Zgłaszać można wszelkie naruszenia oraz podejrzenia naruszenia przepisów dotyczących ochrony produktów ChNP, ChOG oraz GTS, zidentyfikowane na wszystkich etapach produkcji, a także w obrocie

detalicznym i hurtowym, w sklepach stacjonarnych, internetowych czy na targowiskach. Zgłoszenie podejrzenia naruszenia ułatwia dostępny na stronie internetowej IJHARS formularz, dzięki któremu w prosty sposób można opisać zaobserwowane naruszenia. Do formularza można dołączyć wszelkie materiały mogące pomóc w postępowaniu wyjaśniającym, tj. zdjęcia produktu, etykiety, zrzuty ekranu, screenshoty itp.

Dzięki zgłoszeniom naruszeń, w bardziej efektywny sposób Inspekcja JHARS będzie mogła przyczynić się do osiągnięcia priorytetowych celów systemu jakości żywności, którymi są:

- wzmocnienie mechanizmu zapobiegania oszustwom w łańcuchu dystrybucji, monitorowania rynku i zgłaszania nadużyć odpowiednim służbom monitorowania i kontroli;
- zapewnienie jednolitej ochrony nazw zarejestrowanych jako ChNP, ChOG lub GTS;
- zagwarantowanie uczciwej konkurencji;
- ochrona konsumentów przed nieuczciwymi praktykami handlowymi.

W celu sprawdzenia czy produkt oznakowany jako ChNP, ChOG lub GTS wytwarzany jest przez uprawnionego producenta, można skorzystać z wykazu producentów produktów ChNP, ChOG, GTS posiadających aktualne certyfikaty zgodności lub świadectwa jakości. Wykaz ten aktualizowany jest raz w miesiącu. Znaleźć go można na stronie internetowej IJHARS w zakładce „Wykaz producentów ChNP, ChOG, GTS”.

Główny Inspektorat Jakości
Handlowej
Artykułów Rolno-Spożywczych
tel. 22 623 29 00

Zdjęcia: Marek_usz.Stock.adobe.com,
Barmalini.Stock.adobe.com

Wyjątkowa publikacja

nie tylko dla dzieci

Czy morski zając to ryba? Dlaczego ryby nie toną? Która ryba potrafi poruszać się po lądzie? Która umie pływać do tyłu? Która ryba pachnie tymiankiem? Która świeżym ogórkiem? A która ma wilczy apetyt? Co to jest Unia Europejska? Jaki program wspiera polskie rybactwo, pomaga rybakom i rybom?

Na te i inne pytania odpowiada w publikacji edukacyjnej dla dzieci w wieku 6+ i nie tylko, przygotowanej przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi poświęconej tematyce ryb występujących w Polsce, jak również w Morzu Bałtyckim pt.: „Rybki, ryby i rybeczki z morza, jeziora, rzeczki”.

Publikacja w przystępny sposób przedstawia małemu czytelnikowi również zawiłe zagadnienia Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Dwoje bohaterów: Słonka i Słoddek, krople słonej i słodkiej wody, przeprowadzą czytelnika przez pełen tajemnic i ciekawostek świat ryb. Całości dopełniają ręcznie rysowane grafiki ryb, zagadki i krzyżówki dla dzieci.

Książkę można znaleźć w Aktualnościach na stronie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz w zakładce Informacja i Promocja

PO RYBY 2014–2020. Zapraszamy również do wyrażania swoich opinii i śledzenia postów publikowanych systematycznie w social mediach MRiRW, tj.: Twitter, Facebook, Instagram.

Departament Rybołówstwa
MRiRW
tel. 22 583 89 00

Zdjęcie: archiwum MRiRW

Współpraca NFOŚiGW i ARiMR na rzecz czystego powietrza

Wspólne działania na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce to cel podpisanego 7 maja porozumienia między Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

– Zawarcie porozumienia między Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o współpracy na rzecz czystego powietrza jest wyrazem praktycznej realizacji zapowiedzi rządu Mateusza Morawieckiego o zrównoważonym rozwoju Polski. Obszary wiejskie zamieszkuje ponad 40% ludności naszego kraju. Wyrównanie szans rozwoju i poprawy jakości życia na obszarach wiejskich to jeden z głównych celów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Podpisane porozumienie jest przykładem angażowania różnych środków finansowych na rzecz rozwoju wsi – podkreślił minister rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorz Puda.

– Cieszę się, że powiększa się grono partnerów Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz NFOŚiGW upowszechniających wiedzę o przyczynach zanieczyszczeń powietrza oraz negatywnych konsekwencji tego zjawiska dla zdrowia ludzi i środowiska. Liczymy na owocną współpracę z ARiMR, szczególnie w zakresie informowania mieszkańców obszarów wiejskich o możliwościach dofinansowania wymiany tzw. kopciuchów i termomodernizacji domów jednorodzinnych w ramach dwóch rządowych programów: „Czyste Powietrze” i „Stop Smog” – powiedział szef resortu klimatu i środowiska Michał Kurtyka, w którego obecności zawarto porozumienie.

Podpisy pod porozumieniem o współpracy złożyli prezes NFOŚiGW prof. Maciej Chorowski oraz prezes ARiMR Halina Szymańska.

– ARiMR to doskonały kanał dotarcia także z naszą pełną ofertą progra-

Internet jest również medium, które służy nam do informowania rolników, przetwórców z branży rolno-spożywczej, samorządów czy mieszkańców polskiej wsi o wszystkich programach proponowanych przez ARiMR. Chcemy rozszerzać zakres udostępnianych informacji o te dotyczące pomocy oferowanej przez inne instytucje państwowe. W tym celu uruchomiliśmy na portalu internetowym Agencji specjalną podstronę – na razie poświę-

Zawarcie porozumienia między Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej a Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o współpracy na rzecz czystego powietrza (od lewej: Michał Kurtyka – minister klimatu i środowiska; Maciej Chorowski – prezes NFOŚiGW; Halina Szymańska – prezes ARiMR; Paweł Mirowski – zastępca prezesa NFOŚiGW)

mową, której beneficjentami mogą być m.in. rolnicy, mieszkańcy wsi, grupy producentów rolnych, przedsiębiorcy i samorządy lokalne. Wzajemna wymiana informacji, spotkania ekspertów, wspólne konferencje i wydarzenia to tylko niektóre nasze plany na tę współpracę – poinformował prof. Maciej Chorowski.

– Nasza Agencja szeroko korzysta z możliwości, jakie daje cyfryzacja.

coną udzielanemu przez NFOŚiGW wsparciu, z którego mogą skorzystać także rolnicy i mieszkańcy wsi. Wierzę jednak, że jest to pierwszy krok i z czasem współpracujących z nami instytucji będzie więcej – powiedziała Halina Szymańska.

**Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90**

Zdjęcie: Michał Wandrasz

14 lipca mija termin na uzupełnienie wniosków z PROW 2014–2020 pozostawionych bez rozpatrzenia w związku z COVID-19

Nastąpiła zmiana przepisów dotyczących biegu postępowań prowadzonych przez ARiMR, wprowadzonych w kwietniu 2020 r. w związku z pandemią COVID-19.

Wprowadzone przepisy pozwalają m.in. na: pozostawienie wniosku o pomoc z PROW 2014–2020 bez rozpoznania po uprzednim wezwaniu wnioskodawcy do przedstawienia dowodów na spełnienie warunków otrzymania wsparcia i przywrócenie terminu w toku postępowania w sprawie przyznania pomocy. Oba zapisy dotyczyły wniosków, których niekompletność wynikała z ograniczeń związanych z trwającą pandemią.

W myśl znowelizowanych przepisów wnioskodawcy zobowiązani są do dostarczenia dowodów na przyznanie pomocy w terminie 60 dni od dnia wejścia w życie noweli ustawy, czyli od 15 maja 2021 r. – nie później jednak niż do dnia 14 lipca 2021 r.

W związku z tym Agencja prosi o niezwłoczne skompletowanie wymaganej dokumentacji, w tym zwłaszcza wszelkiego rodzaju opinii, zaświadczeń

i decyzji wydawanych przez organy administracji publicznej, tak aby skutecznie uzupełnić wszystkie braki we wniosku we wskazanym w przepisach terminie. W przypadku niedochowania wyznaczonego terminu Agencja odmówi przyznania pomocy.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: NewAfricka.Stock.adobe.com

Nabór wniosków o dopłaty z tytułu zużytego materiału siewnego

Do 25 czerwca 2021 r. w ramach pomocy *de minimis* można ubiegać się o dopłatę z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany. Wnioski należy składać do kierownika biura powiatowego ARiMR właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę producenta rolnego.

Dopłatami z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany obejmuje się materiał siewny następujących gatunków roślin uprawnych:

- zboża: jęczmień, owies (nagi, szorstki, zwyczajny), pszenica (twarda, zwyczajna), pszenżyto, żyto;
- rośliny strączkowe: bobik, groch siewny (odmiany roślin rolniczych), łubin (biały, wąskolistny, żółty), soja, wyka siewna;
- ziemniak.

Do 25 czerwca 2021 r. biura powiatowe ARiMR przyjmują wnioski o dopłatę z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany

Stawki dopłat do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany, określane są corocznie do dnia 30 września, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie stawek dopłat do 1 ha powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany.

Wysokość stawek będzie wyliczana z uwzględnieniem powierzchni upraw zadeklarowanych we wnioskach złożonych do biur powiatowych ARiMR oraz środków finansowych przeznaczonych na ten cel w danym roku budżetowym.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Fotolia

Pomoc dla pszczelarzy

Pszczelarze zarejestrowani w ewidencji producentów i wpisani do specjalnego rejestru mogą do 30 czerwca 2021 r. składać wnioski o przyznanie pomocy

Do 30 czerwca 2021 r. pszczelarze mogą składać w biurach powiatowych ARiMR wnioski o przyznanie pomocy. Można to zrobić osobiście, z wykorzystaniem wrzutni, za pośrednictwem platformy ePUAP lub przesłać przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej.

O pomoc mogą ubiegać się pszczelarze zarejestrowani w ewidencji producentów i wpisani do specjalnego rejestru. Wysokość wsparcia wynosi 20 zł do każdej rodziny pszczoły, której udało się przetrwać.

Wsparcie ma charakter pomocy *de minimis*. Tegoroczny limit pomocy wynosi 35,5 mln zł. Wnioski o taką pomoc będzie można składać co roku.

Zainteresowani takim wsparciem, którzy obawiają się, że nie będą potrafili samodzielnie wypełnić wniosku, mogą kontaktować się z biurami powiatowymi. Będą tam dostępni eksperci, którzy pomogą w technicznym wypełnieniu wniosku. Ze względu na ograniczenia wprowadzone w związku z COVID-19, ARiMR prosi, aby umawiać się telefonicznie na konkretny termin. To pozwoli uniknąć kumulacji wizyt w tym samym czasie oraz zadbać o bezpieczeństwo beneficjentów i pracowników Agencji.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Krzysztof.Stock.adobe.com

Modernizacja gospodarstw

Pięć naborów wniosków w jednym terminie

Od 21 czerwca 2021 r. można ubiegać się o wsparcie finansowe na *Modernizację gospodarstw rolnych* we wszystkich pięciu jej obszarach. Wnioski Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie przyjmowała do 19 sierpnia 2021 r.

Po raz pierwszy odbędą się w tym samym terminie nabory wniosków o przyznanie pomocy dotyczące wszystkich obszarów wsparcia, tj.: rozwój produkcji psiań (obszar A), rozwój produkcji mleka krowiego (obszar B) oraz rozwój produkcji bydła mięsnego (obszar C), a także obszaru związanego z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu (obszar D) oraz nawadniania w gospodarstwie.

Limity wsparcia, jakie można otrzymać w całym okresie realizacji PROW 2014–2020, wynoszą:

- rozwój produkcji psiań (obszar A) – 900 tys. zł;
- rozwój produkcji mleka krowiego (obszar B) – 500 tys. zł;

- rozwój produkcji bydła mięsnego (obszar C) – 500 tys. zł;
- racjonalizacja technologii produkcji, wprowadzenie innowacji, zmiana profilu produkcji, zwiększenie skali produkcji, poprawa jakości produkcji lub zwiększenie wartości dodanej produktu (obszar D) – 500 tys. zł, przy czym w przypadku inwestycji niezwiązanych bezpośrednio z budową czy modernizacją budynków inwentarskich, w tym ich wyposażeniem lub budową, lub modernizacją magazynów paszowych w gospodarstwach maksymalna wysokość pomocy wynosi 200 tys. zł;
- nawadnianie w gospodarstwie – 100 tys. zł.

Pomoc na *Modernizację gospodarstw rolnych* we wszystkich obszarach jest, co do zasady, przyznawana w postaci dofinansowania wydatków przeznaczonych na

realizację danej inwestycji. Standardowo wynosi 50% poniesionych kosztów kwalifikowanych. W przypadku gdy o wsparcie ubiega się młody rolnik lub gdy robi to wspólnie kilku rolników, poziom dofinansowania jest wyższy i wynosi 60%.

Wnioski należy składać osobiście lub przez upoważnioną osobę w biurach powiatowych i oddziałach regionalnych ARiMR. Można to zrobić również przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce Poczty Polskiej lub elektronicznie – za pośrednictwem skrzynki podawczej ePUAP.

Więcej informacji o zasadach przyznawania pomocy i dokumentach potrzebnych do ubiegania się o wsparcie na *Modernizację gospodarstw rolnych* można znaleźć na stronie www.arimr.gov.pl, pod numerem bezpłatnej infolinii 800 380 084 oraz w punktach informacyjnych w placówkach ARiMR.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcia: Deyan Georgiev, Stock.adobe.com,
Countrypixel, Stock.adobe.com, Fotolia

Posadź las ze wsparciem ARiMR

Rolnicy gospodarujący na gruntach o słabszej jakości, które nie zapewniają odpowiednich plonów, mogą posadzić na nich las i uzyskać na ten cel dofinansowanie. W ARiMR do 2 sierpnia 2021 r. trwa nabór wniosków o *Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych* finansowane z budżetu PROW 2014–2020.

Poddziałanie zalesieniowe skierowane jest do rolników (zarówno osób fizycznych lub prawnych, jak i grup takich osób), którzy są właścicielami lub współwłaścicielami gruntów przeznaczonych do zalesienia lub grunty te stanowią własność małżonka. Pomoc może otrzymać rolnik, któremu został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów. Beneficjentami mogą być również jednostki samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne gmin, powiatów oraz województw.

Wsparcie na zalesienie ma charakter jednorazowej, zryczałtowanej płatności, która ma zrekompenzować koszty wykonania zalesienia oraz jego ochrony. Wysokość pomocy uzależniona jest m.in. od tego czy sadzone będą drzewa liściaste, czy iglaste, rodzaju gruntów,

nachylenia terenu czy wyboru sposobu zabezpieczenia uprawy leśnej i waha się od 8307 zł/ha do 12 707 zł/ha.

Ponadto w kolejnych latach do zalesionych gruntów rolnik może otrzymać dodatkową pomoc:

- przez 5 lat – premię pielęgnacyjną w wysokości od 794 zł/ha do 1628 zł/ha;
- przez 12 lat – premię zalesieniową, która jest rekompensatą za wyłączenie gruntu z produkcji rolniczej, w wysokości 1215 zł/ha.

Działka, na której ma być posadzony las, musi mieć co najmniej 0,1 ha i minimum 20 m szerokości, chyba że graniczy z lasem – wtedy szerokość gruntu nie ma znaczenia. W 2021 r. powierzchnię maksymalną, do której można ubiegać się o pomoc, zwiększono do 40 ha. Bardzo ważnym dokumentem, który trzeba posiadać, aby posadzić

las, jest plan zalesienia sporządzony przez Nadleśniczego Lasów Państwowych. Jego kopię, z potwierdzeniem za zgodność z oryginałem, należy bezwzględnie dołączyć do wniosku o przyznanie wsparcia. Grunty przeznaczone do zalesienia, co do zasady, powinny być położone poza obszarami Natura 2000, rezerwatów przyrody, parków narodowych czy krajobrazowych lub ich otulin.

Wnioski o dofinansowanie przyjmują biura powiatowe ARiMR, właściwe ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę wnioskodawcy. Można je składać osobiście, przekazywać za pośrednictwem platformy ePUAP lub wysłać rejestrowaną przesyłką pocztową.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcia: Fotolia, Adam Machocki.Stock.adobe.com

Działania KOWR w zakresie odnawialnych źródeł energii

Przepisy ustawy z 10 lutego 2017 r. o *Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa* (Dz.U. z 2020 r. poz. 481) określają działania Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) w zakresie odnawialnych źródeł energii. Działania te obejmują w szczególności monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych wytwarzanych przez rolników na własny użytek, biogazu rolniczego, biopłynów oraz sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem spółdzielni energetycznych.

Ponadto, w ramach powyższych działań Dyrektor Generalny KOWR jest uprawniony do realizacji projektów, których celem jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich.

■ Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych wytwarzanych przez rolników na własny użytek

Dyrektor Generalny KOWR jest odpowiedzialny za monitorowanie krajowego rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych wytwarzanych

przez rolników na własny użytek. W ramach posiadanych kompetencji administruje następującymi rejestrami:

- wytwórców, tj. przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biokomponentów, a następnie rozporządzenia nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów, lub przeznaczenia ich do wytworzenia przez siebie paliw (aktualnie ujętych jest 24 przedsiębiorców);

- podmiotów prowadzących, tj. przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, dokonanego samodzielnie lub za pośrednictwem innego podmiotu, a następnie rozporządzenia tymi biokomponentami przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów (aktualnie ujętych jest 30 przedsiębiorców);

- administratorów systemów certyfikacji, tj. przedsiębiorców, którzy posiadają tytuł prawny do dysponowania uznanym systemem certyfikacji i wykonują działalność gospodarczą w zakresie udzielania zgody na korzystanie z tego systemu (aktualnie ujętych jest 11 przedsiębiorców);
- jednostek certyfikujących, tj. przedsiębiorców, którzy działając w ramach uznanego systemu certyfikacji mają prawo wydawania certyfikatów podmiotom certyfikowanym;
- rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek (aktualnie ujętych jest dwóch rolników, w tym grupa składająca się z czterech rolników).

Ponadto, do kompetencji Dyrektora Generalnego KOWR należy przyjmowanie informacji i sprawozdań okresowych składanych przez podmioty wpisane do ww. rejestrów oraz podmioty realizujące Narodowy Cel Wskaźnikowy, zawierających dane rynkowe, na podstawie których przygotowywane są

raporty rynkowe, przekazywane odpowiednim organom administracji państwowej.

Z przekazanych przez wytwórców biokomponentów informacji i sprawozdań okresowych wynika, że w ubiegłym roku produkcja biokomponentów (estrów metylowych, bioetanolu, biowęglowodorów ciekłych, bio propan-butanu oraz bio propanu) wyniosła blisko 1173,75 tys. ton. Podobnie jak w latach poprzednich, dominowała produkcja estrów metylowych i bioetanolu.

Z kolei ze sprawozdań okresowych złożonych przez podmioty sprowadzające oraz podmioty realizujące Narodowy Cel Wskaźnikowy wynika, że w 2020 r. podmioty te nabyły wewnątrzspółnotowo łącznie 375,89 tys. ton biokomponentów (estrów metylowych i bioetanolu) oraz 68,61 tys. ton biokomponentów zawartych w paliwach.

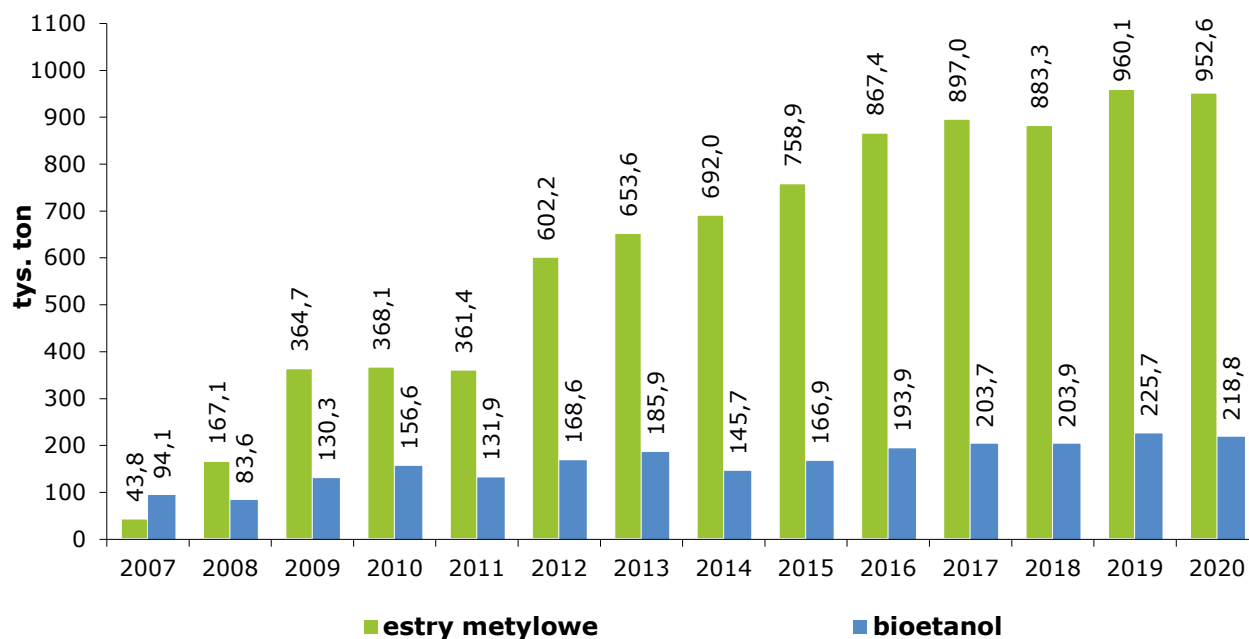
Rolnicy, którzy byli uprawnieni do wytwarzania biopaliw ciekłych na własny użytek, w ramach

przyznaczonych rocznych limitów produkcji biopaliw ustalonych na poziomie 4,7 tys. litrów estrów metylowych oraz 13 tys. litrów czystego oleju roślinnego, wytworzyli łącznie 170 litrów czystego oleju roślinnego oraz 40 litrów estrów metylowych.

Pozostałe kompetencje Dyrektora Generalnego KOWR w ramach monitorowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych wytwarzanych przez rolników na własny użytek obejmują w szczególności przeprowadzanie kontroli podmiotów wpisanych do rejestrów, wymierzanie, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych i administracyjnych podmiotom naruszającym przepisy prawa.

■ Monitorowanie rynku biogazu rolniczego

Dyrektor Generalny KOWR prowadzi działania w zakresie monitorowania rynku biogazu rolniczego. W ramach posiadanych kompetencji jest uprawniony do prowadzenia rejestru wytwórców biogazu

Produkcja głównych biokomponentów w Polsce

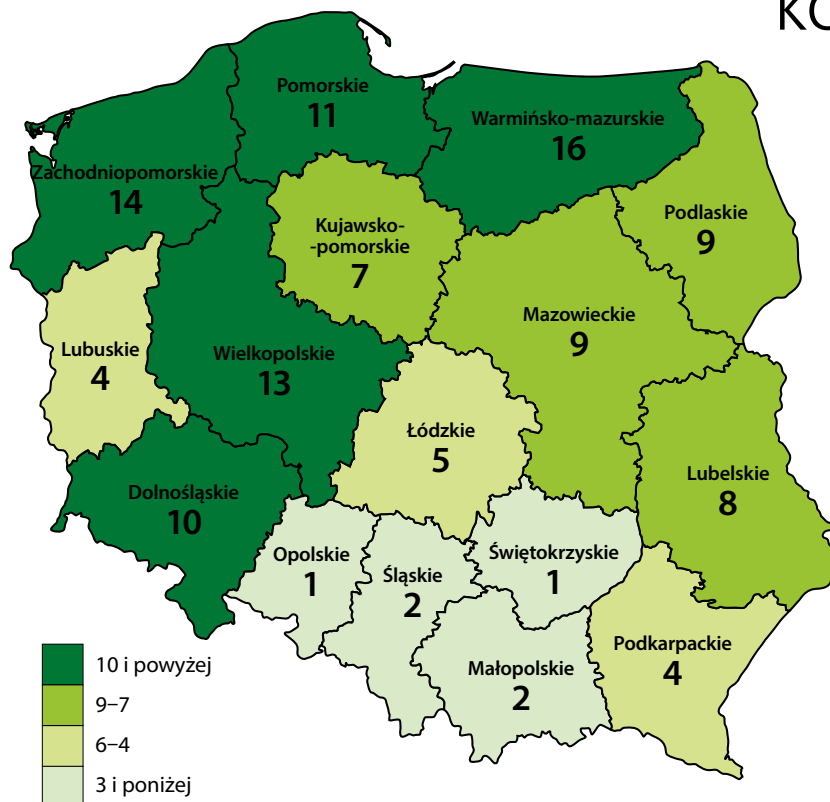
Źródło: dane KOWR

rolniczego, tj. przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego lub wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego. Aktualnie w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego ujętych jest 120 biogazowni rolniczych należących do 103 podmiotów gospodarczych. Łączna zainstalowana moc elektryczna ww. biogazowni wynosiła 120,397 MW energii elektrycznej.

Analogicznie do działań realizowanych przez Dyrektora Generalnego KOWR w zakresie monitorowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych wytwarzanych przez rolników na własny użytek, jest on uprawniony do przyjmowania sprawozdań okresowych składanych przez wytwórców biogazu rolniczego, a także operatorów systemów dystrybucji elektroenergetycznej lub gazowej, do sieci których przyłączone są mikroinstalacje wytwarzające energię elektryczną z biogazu rolniczego lub biogaz rolniczy.

Z przekazanych przez wytwórców biogazu rolniczego sprawozdań okresowych wynika, że w ubiegłym roku wytworzono ponad 325,24 mln m³ biogazu rolniczego, z którego wyprodukowano blisko 689,12 GWh energii elektrycznej. Do produkcji ww. ilości biogazu rolniczego wykorzystano ponad 4,41 mln ton surowców, z których około 87% surowców stanowiły odpady, a 13% – uprawy celowe.

Z kolei z informacji otrzymanych od operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych (operatorzy systemów dystrybucyjnych gazowych w 2020 r. nie przyłączyli do swojej sieci żadnej mikroinstalacji), że w 2020 r. do sieci elektroenergetycznych zostały przyłączone 24 mikroinstalacje o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej wynoszącej 668,60 kW, w których produkcja energii elektrycznej

Rozmieszczenie biogazowni rolniczych wg stanu na 31 grudnia 2020 r.

Źródło: dane KOWR

z biogazu rolniczego wyniosła niepełna 1,13 GWh.

Pozostałe kompetencje Dyrektora Generalnego KOWR w ramach monitorowania rynku biogazu rolniczego obejmują w szczególności przeprowadzanie kontroli podmiotów wpisanych do rejestrów, wymierzanie, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych i administracyjnych podmiotom naruszającym przepisy prawa.

■ Monitorowanie rynku biopłynów

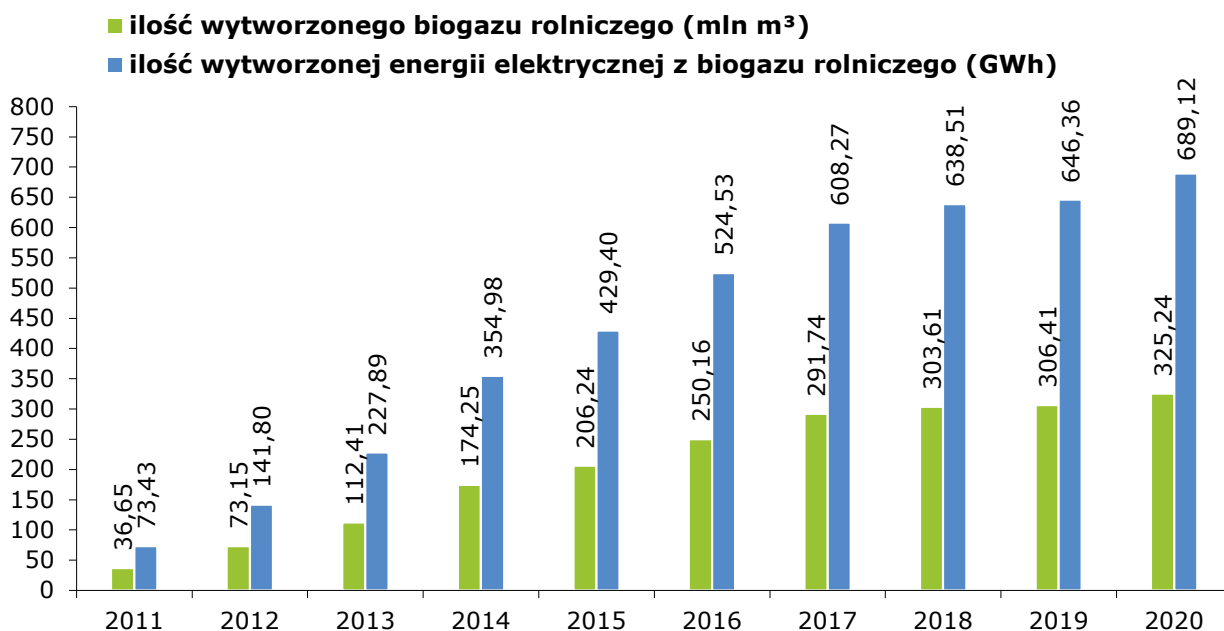
Dyrektor Generalny KOWR posiada ustawowe kompetencje dotyczące monitorowania rynku biopłynów, jednak dotychczas żaden podmiot nie wykonywał działalności w tym zakresie.

■ Sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem spółdzielni energetycznych

Od sierpnia 2019 r. Dyrektor Generalny KOWR jest uprawniony do

prowadzenia wykazu spółdzielni energetycznych, których przedmiotem działalności może być wytwarzanie energii elektrycznej, ciepła lub biogazu w instalacjach odnawialnego źródła energii, stanowiących własność spółdzielni energetycznej albo jej członków. Obecnie, w wykazie nie zostały zamieszczone dane żadnej spółdzielni energetycznej.

Uzyskanie statusu spółdzielni energetycznej niesie za sobą wiele korzyści. Spółdzielnia energetyczna, której działalność będzie opierała się na wytwarzaniu energii elektrycznej, może skorzystać z tzw. rozliczenia prosumenckiego. Oznacza to możliwość wprowadzenia do sieci elektroenergetycznej niewykorzystanej energii w celu jej zmagazynowania, a następnie pobrania tej energii w okresach niedoboru produkcji. Tego rodzaju spółdzielnia jest zwolniona także z części opłat związanych z dystrybucją energii elektrycznej, tj. opłaty

Produkcja biogazu rolniczego i energii elektrycznej z biogazu rolniczego

Źródło: dane KOWR

OZE, mocowej i kogeneracyjnej. Dodatkowo nie ma obowiązku uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia oraz podlega zwolnieniu od podatku akcyzowego, w przypadku, gdy łączna moc zainstalowana energii elektrycznej wszystkich instalacji odnawialnego źródła energii nie przekracza 1 MW.

Wspieranie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie

Dyrektor Generalny KOWR, w ramach działań prowadzonych w zakresie odnawialnych źródeł energii, realizuje projekty promujące i wspierające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich. Obecnie przygotowywane są dwa projekty, tj.:

- wykonanie filmów edukacyjnych, promujących biogazownie rolnicze – podstawowym celem tego działania jest przedstawienie korzyści, jakie może przynieść lokalnej społeczności powstanie na ich obszarze dobrze prosperującej biogazowni rolniczej (tańszy dostęp

do ciepła, wpływy dodatkowych środków finansowych do budżetu gminy, inwestycje możliwe do zrealizowania z tych środków, korzyści płynące ze stosowania pofermentu jako nawozu itp.). Działanie to ma także na celu zwiększenie świadomości i zainteresowania społeczności lokalnych ww. korzyściami, a tym samym zbudowanie akceptacji dla tych instalacji, skutkującej zmniejszeniem oporu społecznego dotyczącego powstawania biogazowni rolniczych na danym obszarze;

- przygotowanie cyklu szkoleń dotyczących zakładania i funkcjonowania spółdzielni energetycznych – podstawowym celem tego działania jest popularyzowanie idei spółdzielni energetycznych wśród przedstawicieli samorządów terytorialnych. Działanie to obejmuje przygotowanie i przeprowadzenie 16 szkoleń (w formie webinarium) dotyczących zakładania i funkcjonowania spółdzielni energetycznych oraz przedstawienia podstawowych korzyści wynikających z ich założenia.

W 2021 r. planuje się również przeprowadzenie cyklu szkoleń poświęconych zagadnieniom związanym z zagospodarowaniem odchodów zwierzęcych powstających podczas chowu zwierząt gospodarskich (bydła mlecznego i trzody chlewnej) poprzez ich wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej w monosubstratowych mikrobiogazowniach rolniczych. Celem tych szkoleń jest zwiększenie świadomości rolników w zakresie możliwości zagospodarowania odpadów rolniczych poprzez ich użycie w mikrobiogazowniach rolniczych oraz wskazanie korzyści płynących z takiego rozwiązania. W ramach tych szkoleń planowane jest również zwiedzanie gospodarstwa rolnego, w którym funkcjonuje już taka mikrobiogazownia rolnicza.

Departament Innowacji
KOWR
tel. 22 376 71 30

Zdjęcia: Fotolia, Panthermedia,
Stephan Leyk.Stock.adobe.com

Monitorowanie surowego mleka krowiego

W Polsce od kilku lat wielkość skupionego surowego mleka krowiego przez podmioty wpisane do Rejestru Pierwszych Podmiotów Skupujących (RPPS) charakteryzuje się nieznaczłą tendencją wzrostową. Dla przykładu skup mleka w 2020 r. na podstawie informacji przekazanych przez podmioty skupujące wpisane do RPPS wyniósł 12 481 tys. ton, w 2019 r. – 12 192 tys. ton, w 2018 r. – 11 962 tys. ton, zaś w 2017 r. – 11 653 tys. ton. Największy udział w skupie mleka ogółem stanowią podmioty z województw: podlaskiego, mazowieckiego i wielkopolskiego, zaś najmniejszy z województw: zachodniopomorskiego, dolnośląskiego i podkarpackiego.

Liczba podmiotów wpisanych do RPPS, prowadzonego przez Dyrektora Generalnego KOWR, na przestrzeni kilku lat stopniowo maleje. Dla przykładu – na koniec grudnia 2020 r. w ww. rejestrze było 306 podmiotów, w analogicznym okresie 2019 r. – 311, zaś w 2018 r. – 322. Oznacza to, że każdego roku więcej podmiotów zostaje wykreślonych z RPPS niż

wpisanych. W 2020 r. z RPPS wykreślono 25 podmiotów, zaś wpisano 20 innych.

Największa liczba podmiotów znajdujących się w rejestrze prowadzonym przez Dyrektora Generalnego KOWR znajduje się w województwie wielkopolskim (ponad 80) i mazowieckim (blisko 50), natomiast najmniejsza (5–6) w województwach: opolskim, dolnośląskim, lubuskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim.

Od 2021 r. szerszy zakres przekazywania danych w odniesieniu do mleka surowego dostarczonego do pierwszego podmiotu skupującego wynika z rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2019/1746 z 1 października 2019 r. zmieniającego rozporządzenie wykonawcze (UE) 2017/1185, ustanawiające zasady stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 i (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do przekazywanych Komisji powiadomień o informacjach i dokumentach (Dz.U. UE L.2019.268.6) – załącznik III, pkt 8. Mleko.

W związku z tym KOWR opracował nowy wzór formularza *Informacja miesięczna o ilości skupionego surowego mleka krowiego*, który obowiązuje od 1 lutego 2021 r. Na formularzu tym comiesięcznie, w terminie do 15. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu, którego informacja dotyczyła, podmioty mają obowiązek deklarować dyrektorowi OT KOWR (właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę podmiotu skupującego):

- ilość skupionego surowego mleka krowiego, w tym mleka ekologicznego, w kilogramach o rzeczywistej zawartości tłuszczu;
- zawartość tłuszczu w surowym mleku krowim, jako procent masy produktu;
- zawartość białka w surowym mleku krowim, jako procent masy produktu;
- ilość ekologicznego surowego mleka krowiego w kilogramach, przy rzeczywistej zawartości tłuszczu.

Dyrektorzy Oddziałów Terytorialnych KOWR za naruszenie lub

Od kilku lat wielkość skupionego surowego mleka krowiego charakteryzuje się nieznaczną tendencją wzrostową. W 2020 r. wyniosła 12 481 tys. ton

niewykonanie przez podmioty obowiązku określonego w art. 2a ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. 2019, poz. 1430), tj. za niezłożenie *Informacji miesięcznej...* w terminie do 15. dnia każdego miesiąca za poprzedni miesiąc lub za niepoinformowanie Dyrektora Generalnego KOWR o zaprzestaniu prowadzenia działalności w zakresie skupu mleka, mają możliwość wszczynać postępowania w sprawie wymierzania kar pieniężnych.

Należy podkreślić, że obowiązek comiesięcznego deklarowania (właściwemu miejscowo dyrektorowi OT KOWR) ilości i parametrów surowego mleka krowiego przez pierwszy podmiot skupujący dotyczy nie tylko przedsiębiorstw, ale też grup, które skupują mleko bezpośrednio od producentów.

**Departament Interwencji
Rynkowych KOWR
tel. 22 376 71 09**

Zdjęcia: MITStudio.Stock.adobe.com,
Tonaquatic.Stock.adobe.com

Biuletyn informacyjny nr 6/2021 (233). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książek przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Wojciech Adamczyk, Dorota Białczak, Joanna Czapla, Nina Dobrzyńska, Joanna Gierulska, Monika Grążka, Waldemar Guba, Robert Jakubik, Agnieszka Kłódkowska-Cieślakiewicz, Lidia Kostańska, Magdalena Maciejewska, Teresa O'Neill, Paweł Wojcieszak, Magdalena Zasępa, Elwira Zdrodowska.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak. **Współpraca:** Alicja Daniluk-Jankowska.

Projekt II i III strony okładki: Dorota Kazanowska.

Zdjęcia na I stronie okładki oraz stronach 1–3: Robert Leßmann-, Christian Schwierr-, schankz.Stock.adobe.com.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel. 22 623 11 75, 22 623 20 68.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/opracowania-i-publicacje>; <http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>.

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 17 czerwca 2021 r.

Nakład: 8000 egz. **Druk:** Zapol Sobczyk Spółka jawna, al. Piastów 42, 71-062 Szczecin.

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części, materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych, opublikowanych na stronach czasopisma, zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu.

Zabronione jest kopiowanie, reprodukowanie i rozpowszechnianie materiałów graficznych, tj. ilustracji, rycin, zdjęć itp.

#SZCZEPIMYSIĘ

Szczepienia przeciw COVID-19

Szczepionka to najbardziej skuteczna metoda, która chroni przed zakażeniem. Dzięki szczepieniom na świecie udało się całkowicie wyeliminować lub znacząco ograniczyć wiele śmiertelnych chorób.

Rolniku! Sprawdź, jak zaszczepić się przeciw COVID-19 i dlaczego warto to zrobić!

DLACZEGO WARTO SIĘ ZASZCZEPIĆ?

- Bo uchronisz się przed COVID-19.
- Bo uratujesz komuś życie.
- Pomożesz zwalczyć pandemię.
- Bo możesz – szczepionki są bezpłatne, dobrowolne i skuteczne.
- Bo szczepionki są bezpieczne – badane m.in. przez ekspertów z całej Unii Europejskiej.
- Zyskasz spokój – Ty i Twoi bliscy będą bezpieczni.
- Bo dzięki temu szybciej wrócimy do normalności.

Co zrobić, żeby się ZASZCZEPIĆ?

1. Zarejestruj się na bezpłatne szczepienie.

Możesz to zrobić przez całodobową infolinię 989, przez e-Rejestrację na pacjent.gov.pl, w wybranym punkcie szczepień lub przez SMS na numer 664 908 556.

2. Przejdź kwalifikację. Dla Twojego bezpieczeństwa zostaniesz zbadany przez lekarza.

3. Zaszczep się. Skorzystaj ze szczepienia i obserwuj stan swojego zdrowia.

4. Przyjmij drugą dawkę. Wszystkich informacji udzieli Ci Twój punkt szczepień.

Znajdź punkt szczepień w Twojej okolicy na GOV.PL/SZCZEPIMYSIE

JAK DZIAŁA SZCZEPIONKA?

Szczepionka wyzwała w organizmie człowieka naturalną produkcję przeciwciał. Stymuluje także nasze komórki odpornościowe tak, aby chroniły nas przed zakażeniem COVID-19.

DLACZEGO JEST BEZPIECZNA?

Szczepionka przeciw COVID-19 powstała zgodnie ze wszystkimi najwyższymi standardami bezpieczeństwa. W badania nad nią zaangażowali się wybitni naukowcy z całego świata.

Dzięki tak dużemu, globalnemu wysiłkowi otrzymaliśmy bezpieczną i skuteczną broń w walce z pandemią.

Szukasz sprawdzonych informacji?

Wejdź na gov.pl/szczepimysie lub zadzwoń na bezpłatną infolinię 989.

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

„ŚWIAT SIĘ KRĘCI WOKÓŁ WSI”

POKAŹ JAK ZMIENIA
SIĘ POLSKA WIEŚ

OGŁASZAMY
Konkurs filmowy dla
młodzieży i młodych
rolników.

Czekają atrakcyjne
nagrody finansowe!

Prześlij swój film
do 6 września 2021 r.

